

POWINNOŚĆ (1096) *sb f*

Oba o jasne (w tym w pierwszym 2 r. błędne znakowanie).

sg N powinność (133). ◇ *G* powinności (304). ◇ *D* powinności (88). ◇ *D a. G* powinności (2). ◇ *A* powinność (186). ◇ *I* powinnością (11). ◇ *L* powinności (107). ◇ *pl N* powinności (17). ◇ *G* powinności (63). ◇ *D* powinnościám (10). ◇ *A* powinności (74). ◇ *I* powinnościami (6). ◇ *L* powinnościách (43); -ách (28), -ach (13), -(a)ch (2); -ách *RejWiz, RejZwierz* (2), *RejAp, RejZwierc* (5); -ach *Leop, WierKróc, ModrzBaz* (4), *NiemObr, GórnTroas, SarnStat* (2), *PowodPr*; -ách : -ach *RejPos* (17:1), *RejPosWstaw* (2:1). ◇ *sg a. pl G* powinności (51). ◇ *L skrót* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Obowiązek, to, co należy zrobić, wypełnić; officium Vulg, Mącz, Modrz, JanStat, JanPrzyw, Cn; debitum Vulg, JanStat, JanPrzyw; munus, partes Mącz, Modrz, Cn; iusta, munia Mącz, Cn; onus JanStat, Cn; ordo Mącz; lex, muneris functio, necessitas, portio Modrz; ius, observantia JanStat; cura, curatio, dignitas, persona, professio, sors Cn [w tym: czyja (713) - pron poss (546), G sb i pron (147), ai poss (18), „własna” (2)] (1068)*: Tenże młodzyeniec [...] potkał Philozophá onego Epikuruflá Itárego/kthory nic nie dzyerzał o żadney powinności/ iedno w rolkofzach fwiátá tego pokládał wżytko dobre człowiecze *RejWiz* A5v, 3, 19v, 37, 42v, 51 (9); *RejZwierz* 111v; Tuum est munus tuae partes, Ná cię należy/ twóyá yeft powinność. *Mącz* 237b, 115c, 195a, 207c, 237b [2 r.], 418a, 488c; Tu fie fńadnie poćciwy człowiek może vczyć/ Iáko w fwoię powinność ma zówždy włuczyć. *HistLan* A2v; Pifał theż [Rej] dla białych głów Zátárgnienie Fortuny s Cnotą/ s ktorých fńadnie mogły fwym powinnościam zrozumieć. *RejZwierc* Aaav, 28, 35v marg, 41, 103, 106, 272v; *WierKróc* A3; *ModrzBaz* 127 marg; Swięta fńprawiedliwości/ y tyś nie gárdziłá Smiertelnym towarzysftwem: áleś z nimi żyłá/ Káždého náuczáiác iego powinności *KochPhaen* 5; Y przeto Katoná kiedy fpytáli/ miedzy powinnościami dobrego człowieká/ co lepiej? odpowiedział: Bene pałcere/ ięzykiem fwy^m iákoby náłzym/ Mieć fie dobrze. *GostGospSieb* +2v; Nie kładęć zá powinność cudżich obyczáiów/ ále tylko/ áby fie im przypátrzył: á będąli fie z cnotą/ á z rozumem zgadzác/ czemu ich náłzładowác niemafz? nieprzeto że ták Włoch ábo Hifzpan czyni/ ále przeto że ták twoiá powinność niešie. *KochPij* C3-C3v.

powinność czego (6): Bo to ieft pocźciwie żyć/ kto ná tym przełtawa/ Co komu wedle ftanu z láłki Pan Bog dawa. A roezna powinność ná włzem ftanu fwego *RejWiz* 50v, 18; *RejZwierc* 35v marg, Bbb; *StryjKron* A3v. Cf »według powinnośd«.

powinność komu (2): (*marg*) Powinność fobie rownemu (-) Záchowayże też práwo y fobie rownemu/ Nie tylko powinnemu/ ále y opcemu. *RejWiz* 187v, Ddv.

W połączeniach szeregowych (14): Wfłtyko ná ftronę odłóżyć Strách/ miłóć/ y powinności A trwác przy fńprawiedliwości *RejRozpr* F; *RejWiz* A6v, 45v, 81, 107v; *Mącz* 237b; *RejPos* 23v; Bo byś nacnotliwżym był/ nie może to być áby cie nie wniofły álbo dobrodzieyftwá iákíe/ álbo vpominki iákíe/ álbo theż połtráchy iákíe/ ábo powinności/ ábo infze przypadki *RejZwierc* 38v, 35v, 37v, 119, 148v; *KochPij* Cv; *VotSzl* B.

W charakterystycznych połączeniach: *powinność cnoty* (2), *natury, stanu* (2), *szlachectwa, wieku*; *powinność człowiecza, człowieka [jakiego]* (6), *szlachcica*; *powinność cna, obłudna, pocźciwa* (5), *prawdziwa, stara, zdradna*; *zakryszenie powinności*; *powinność niesie (nieść może)* (3), (to) *twoja*

(jest) *powinność* (3); *powinności nauczać, pozostać, używać; powinnościom folgować, przypatrować się, zrozumieć; powinność mieć, przeplacać, przewrócić, rozeznąć* (2), *na stronę odłożyć, zdradzić; wyrazić się z powinności; na powinność nie rozmyślać się; w powinność ułuczyć; pytać się o powinności(ach)* (2); *zostawać przy powinności; w powinnościach naśladować; żyć według powinności; z powinności czynić* (2), *miłować, musieć, poradzić, przestrzec; przeciwko powinności uczynić*.

Fraza:»na [czyją] powinność, powinnościom [czyim] należy« [szyk zmienny] (1:1): *Pertinet ad officium meum, Na moję powinność należy. Mącz 448; RejPos 250.*

Zwroty: »swą powinność baczyć (a. powinności swej nie baczyć); na swą (a. swoją) powinność baczyć (a. nie mieć baczenia), oglądać się (a. nie mieć względu), baczenie« [szyk zmienny] (2;2:2:1): *RejWiz 11; Nie darmo Ostrorogi/ ten narod przezwano/ Bo wżytko około nich/ oŧtro zákowano. Oŧtro ná ŧwą powinność/ baczą w káždy rzeczy RejZwierz 55; Deserere officium, Powinności ŧwey niebáczíc. Mącz 115d, 347a; GórnDworz L3; ModrzBaz 64; KochPij C2v.*

»czuć się w powiomości« (1): *Wpuści rękę drapieżną przededrwi do sieni: Odmykác do bogaczá zdrayca ŧię nie leni. Lecz Chryŧeros opátrzny czuł ŧię w powinności: Przygotował ŧię dobrze dla tákowych gości. KlonWor 42.*

»powinności dosyc (a. dości) (u)czynić« [szyk zmienny] (4): *RejKup g2v; Prot C2v; przeto ŧilá tych ŧpoŧobow iest/ ktoremi ŧie od niej [cnoty] odbładzamy/ á telko ieden ten ŧam iest/ ktorym człowiek ŧwey powinności doŧyc czyni. GórnDworz li6; HistLan Ev.*

»sobie za powinność mieć« (1): *do winá niektórzy iey [wody cieplicznej] przyléwáli: potráwy drudzy/ áby przez niéy wárzóné niebyły/ ŧobie zá powinność mieli. Oczko 12.*

»w powinnościach, ku powinności napominać [kogo]« [szyk zmienny] (1:1): *Suscitare aliquem ad suum officium Napominać kogo ku ŧwey powinności. Mącz 53c; á ci [poetowie] w powinnościách náŧzych nas nápominaia/ y do miłóŧci/ cnoty wiodá GórnTroas 5.*

»powinność oddawać« (1): *Ia iż iuz teraz oto s tego ŧwiátá ŧchodzę/ Tedy to wżytko ŧobie ná pámięć przywodzę/ Abych doŧyc wczynił ŧwoiey powinności/ Ktorá ma káždy s chuciá oddawać zwirzchnóŧci. HistLan Ev.*

»odprawić powinność swoją« (1): *A człowieczek proŧty odpráwiwŧzy powinność ŧwoię/ ŧiedzi ŧobie w pokoiu/ y o woythá nic niedba/ y o Páná málo RejPos 316.*

»pomnieć na powinność« [szyk zmienny] (3): *RejWiz 18; A ták żeby ŧnadź miał być/ káždy ŧtan pocżciwy/ Pomnieć ná ŧwą powinność/ poki iedno żywy. RejZwierz 51v; CiekPotr 55.*

»strzec (a. przestrzegać) powinności« = *fungi offitio, manere in officio, officium intendere a. sequi a. servare, tenere manus* Mącz [szyk zmienny] (12): *Ze rzadki ktoryby ŧtrzegł ŧwoiey powinności RejWiz 36v; RejZwierz 53v; Servare omnia offitia amicitiae, Pilnie ŧtrzedz wŧzelákich powinności ku záchowánium przyázni náležácych. Mącz 115d; Spartam quam nactus es oma, [...] Strzelz powinności twey/ bácz coć prziltoyi. Mącz 404b, 140c, 207a, 231a, 237c, 384d, 429d, 445a; KochPieŧ 29.*

»w powinności trzymać, zadzierzawać, zatrzymany« = *continere a. permanere, a. tenerre in offlcio* Mącz, Modrz (1:1:1): *Aliquos in officio tenere, W poŧluŧenŧwie/ á w ich powinności trzimác. Mącz 446b; [mieszczanin abo ktorykolwiek obywatel] niechby w domuz czeládziá żył: niechby goŧpodárŧwá pátrzył/ á czeladkę wżytkę w powinności ich zádzierzawał. ModrzBaz 36v, 70.*

»powinność (u)czynić, wykonać, okazać« [szyk zmienny] (3:1:1): Praestare officium, Powinność fwą okazać. *Mącz* 419a; *Strykron* A3v; Abowiem kiedy ludzie naylepiéy fwą powinność y baczą/ y czynią/ ieno trzeźwio? *KochPij* C2v; *CiekPotr* 25, 62.

»z powinności uwodzić, uwiedziony« (1:1): Niechże cie ani ftrách/ ani dobrodzieystwo żadne/ ani powinność żadna s twej poćiwey powinności nie vwodzi. *RejZwierc* 148v, 19v.

»swoję powinność wiedzieć« (1): A to fnadź napilnieyfa nędznemu człowieku/ Aby fwoię powinność nacz ielt ftworzon wiedzyał *RejWiz* 46v.

»od powinności wolnym uczynić« (1): Dare vacationem omnium rerum, Od wśelákich powinności wolnym vczynić. *Mącz* 472b.

»z powinności wykraczać (a. wykroczyć)« (2): Toż rozumiey o trzeźwym gdy odfąpi tego/ Iż nie ma ná bączności rozumu świętego. Yuż też iáko pijány z myflámi lie tacza/ A s fwoiey powinności ná wśytkim wykracza. *RejWiz* 137v; *RejZwierc* 78.

»powinność zachow(yw)ać (a. chować)« [szyk zmienny] (6): A ták y miłość zgánić kto może pocźciwą/ Gdy kto w niey záchowywa powinność prawdziwą. Nie obłudną/ nie zdrádną *RejWiz* 37, 181; *RejPos* 61; *RejZwierc* 35v, 51v, 78.

»w powinności (a. w zakryszeniu powinności) sw(oj)ej zachować się« = *persolvere receptum officium, regionibus offlcii sese continere* *Mącz* [szyk zmienny] (7): Bo fzukam tákiey drogi ábych wđy w flufności/ Náuczył lie záchować w fwoiey powinności. *RejWiz* 43v, 32v; *Regionibus officii sese continere*, Záchować lie miedzy krefy álbo w zákryfzeniu fwoyey powinności *Mącz* 349d, 401c; Iáko lie ma poćiwy w powinności fwey záchować *RejZwierc* 35, A5v, Aaav.

»powinności swej zapomnieć« (1): iefli co pod fłońcem ták fprofnégo náleżiono być może/ iáko ielt pijáńftwo/ w którym człowiek y Bogá/ y ludzi y powinności fwéy/ ná ofáték y fam siebie ząpomnieć muśi *KochPij* Cv.

»od powinności nie zstąpić« (1): Bláfk od złotá nie ćmi mu pocźciwego wzroku/ A od cney powinności nie sfąpi ná kroku. *RejWiz* 7v.

Wyrażenia: »przyrodzona (a. wrodzona) powinność« (2): Ale iákom powiedział/ nie tylko wrodzona powinność náfzá/ nie tylko przykłády ludzi zacnych y miłośników wielkich oyczyzny/ ále y potrzebá náfzá włafna/ á mogę rzec że gwałtowna/ do tego nas flufnie porufzyć ma. *VotSzl* B, A4v.

»trzymanie powinności« (1): *Conservatio officiorum*, Trzimánie powinności [!] y záchowania. *Mącz* 389b.

Szeregi: »cnota, (a, i) powinność« = *virtus et officium* *Modrz* [szyk 4:2] (6): *RejWiz* 106v; Ale chcemyli zgodą/ naydzyefz mie tákiego/ Na wżem cobyś rad widzyał/ v fiebie lámego. Bo ią wiem co powinność/ á co cnotá niefie *RejZwierc* 76v, A2v; Sámi też czáfem bywáią zábijáni/ á tym fpořobem/ fzaloney popędliwości fwey słuřzną zaplátę biorą. [...] Nie fą to ludzie/ ktorzi żywą niemáiąc baczenia ná cnotę y ná fwą powinność/ á tego fię dźierzą/ do czego ie popędliwości ślepe poriwáią. *ModrzBaz* 64, 10v, 74.

»rozum a powinność« (1): Ni dla czegoć infzego/ iedno ábyś ie [przyrodzenie] vřtáwicznie miał ná wodzy/ á nie dał mu lie tám vnořić gdzie by ono chciało/ iedno tám gdzie ty chcefz/ á gdzie de rozum/ á powinność twoiá poćciwa flufnie podágáć muśi. *RejZwierc* 151.

»sprawy i powinności« (1): áby to Bogu przywłażczono było/ co należy świętej chwale iego/ á fwiátu to co należy ísprawam y powinnościom iego. *RejPos* 250. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

Wyrażenia przyimkowe: »według powinności [czego]« = *pro dignitate, pro eo ac debui, pro opinione*
Cn (1): Bogá naprzod á cnotę przed oczymá fwemi Máiąc/ práwą łzczęśliwość/ náyduią ná ziemi. Zyc wedłuk powinności ítánu człowieczego/ Chodźć wedłuk zakonu Bogá nawyżłzego. *KołałSzczęśł* A3v.

»z powinności« (8): Nierozumiem czo mam czynić Mam ly mowyc albo mylczeć. Lecz ínac mułá ípowinnofczy Abych iey czyniła dofyczy. *RejKup* g2v; *KromRozm II* y3; Merito, Słufznie/ Godnie/ z powinności. *Mącz* 217d, 217d; Czego ná znák wdzięczności gdy iemu winłzuię/ To czynię z powinność/ á nie pochlebuię. *Prot E*; *RejZwierc* 191v; *BudNT przedm* bv; A niź do brzegu tá m cię doprowadzę/ Z powinności vprzeymieć porádzę/ Zátrzymam płáč íwoy á zmyślę połtawę Chwaląc twą ísprawę. *KlonFlis* D4v.

»przeciwko powinności« (2): Labefactare et pervertere, Pervertere officium, Przewróćć powinność/ to yełt skáźić/ przeciwko powinności vczinić. *Mącz* 488c.

~ Szereg: »przeciwko powinności albo urzędowi« (1): Contra officium, Przeczywko powinności álbo urzędowi. *Mącz* 64a. ~

Iron. (1):

Zwrot: »wiedzieć powinność« (1): Tá prze zdrowie Márfzałkowé/ Owa gościu wítań ná nowé. Tá prze Hrábie: [...] Gołpodarz ma w ręku czáłzę/ My wiédzmy powinność náłzę. *KochPij* C4.

W przen (1) : (*marg*) Ci co wzgárdzili małženftwo. (-) A coź tu rzeká oni má rni wymyfláczé/ Ná ktore tá powinność ledwe iż nie płáczé. *RejWiz* 38.

Przen (7) :

Zwroty: »powinność swá okazać« (1): Tákże y ziemiá wedle czáłu káżdą powinność fwá okazać mułi/ s czálem íie zázielenić/ s czálem zázołćić/ s czálem ná zbył zágorzeć *RejZwierc* 171v.

»na powinność pamiećać« (1): O mizerna obłudo o żywocie zdradny/ Toć ná twoię powinność nie pamieća żádney. Woláłáby by mogłá Kániá być Sokołem/ Tákież cielę íeleniem á niź proftym wołem. *RejWiz* 65.

Wyrażenie przyimkowe: »z powinności« (1): gdyź tákíe pićić [wód cieplicznych]/ nie włzyftkiém/ ále pewném choróbám tylko/ pomoc może: [...] ále nie z ónéy piérwłzéy intencyiéy/ áni powinności/ íedno z przygody/ á íáko mówiá per accidens *Oczko* 22v.

a) *O funkcjach ciała i umyśłu ludzkiego* (4) : Niech przeto káždy pozna íkád powłtał y przyrodzenie íwoie włzytko/ [...] íáko rozmáitem niemocám/ nędzám/ á na ołtátek y ímierćí poddáne: włzytkie teź ííły y ferdeczne y cíelefne/ íáko w powinnościách íwych íá leniwe/ níkczemne [...] y niedługo trwáiące. *ModrzBaz* 57.

Zwroty: »powinności odstápić« (1): gđzyeby [...] teź oczy mowić/ ręce widzyeć/ álbo myáłto zołádká tráwić/ páłce ílyłfeć álbo yeć chćyáły/ káźde powinności á ísprawy íwey odstápiwłłfy/ yuźby tá m [...] yednoć ćyáłá onego trwáć nyemogłá. *KromRozm III* F7v.

»powinności (A pl) sprawować« (1): Pátrzże iż w máłych dzyatkách íwoich powinności/ [rozum] Nie íspráwuie *RejWiz* 119.

Szereg: »powinność a (i) sprawa« (2): *KromRozm III* F7v; iako w iednym nieróżnym nierozdzielnym cieie kázda iednák część y kázdy członek oíobną powinność y íprawę włafną ma *SarnStat* 1002.

a. *O obowiazkach natury prawnej, obywatelskiej i wynikajacych z zajmowanego stanowiska (439)* : gdyż to i najwiętsza i napotrzebniejsza IchM [starostów] powinność jest, aby pilno strzegli tego, co [...] ku egzekucyi należy *Diar* 71, 74; tak też poki w RP taka sprawiedliwość, taki porządek jest, że kázdy człowiek w swej powinności trwa, poty żadną miarą upaść nie może. *DiarDop* 109; *LeszczRzecz* A3v; Ten fie niechce nie páráć/ áni być Doktorem/ Ani ítrząláiąc piorki/ włóczyć fie zá dworem. Ale gdyby potrzebá/ Poípolitey rzeczy/ Zda mi fie íwą powinność/ iżby miał ná pieczy. *RejZwierz* 82v, 64, 87; *BielKron* 305v; Munia, Powinność/ włożenie vrzędu/ álbo poípolitey rzeczy posługá. *Mącz* 237b, 179b; ácz drudzy krolowie máią zá to/ iákoby pirwíza/ á głównieyíza ich powinność tá byłá/ Ítarác fie o zhołodwanie gránicznikow íwoich *GórnDworz* Hh, Kk5; iuż iako ílyzíyz íz nic ínzego [krol] nie czynił/ iedno íobie z oną pániá [żoná swego brata] y z innymi pochlebcámi íwoimi pił/ íkakał/ triumphował/ máío ná pieczy máiąc ítan y powinność íwoię. *RejPos* 322v; Kátyliná był w Rzymie ktory wielkie dobrodzieyítwá miał w oney oyczyźnie íwoiey/ był tám zacnym y w powinnościach rozšírzony/ á przedię ono złe przyrodzenie iego wytrwác nie mogło *RejZwierz* 98, 36, 248v, 252v, Bbb; *WujJudConf* 3 [2 r.], 18; Y tu o powinności Panow Rad krotko. *ModrzBaz* 24; A naprzednieyíza íędźiego powinność íeft/ íprawę oboiey ítrony powodowey y obżáłowány/ doítáteczenie wyrozumieć. *ModrzBaz* 87; Bo iedni muíieliby íami íść ná woynę: iako íi ktorych to íeft powinność/ to íeft/ íláchtá. *ModrzBaz* 120v, 13, 23v [2 r.], 24, 30v, 49 (27); *ModrzBazStryj* π2v; *SkarJedn* 205; atz xtált biallogłowski widzicie [w *Annie, córce Zygmunta Starego*] dowcip y íerce meíkie y prawe Krolewíkie nie narufzone w powinności. *Paprup* Dv, D4, E, I2, I2v, K2, K3; przeto wszytkie ich te powinności wpisać w Constitutie roszakemy aby się ieden wdruíego vrząd niewscibiał *ActReg* 46, 134, 137, 162; *GostGospSieb* +3v; <P>HILOPOLI(TES) To íeft. <Mi>łóínik Oyczyzny/ álbo o powin(ność)i dobrego obywatelá/ Oyczyźnie dobrze <c>hcącego/ y onę miłuiącego/ krotki Tráktat. *Phil* B, B marg, P; *OrzJan* 53;; ZNáiąc my tę bydź powinność náízę/ ábyfmy to wízytško/ w czymbykolwiek exequuciiéy nie dofyć fie ítáło/ [...] ná teráznieyízym Séymie ku íkutkowi przywiedli. *SarnStat* 360; tóz rozumiemy y o inych Dignitarzách y Vrzędnikách ziemíkich/ iż oni prze powinności íwé/ które ná nich do woyny należą/ Burgrábítwy fie báwić nie mogą *SarnStat* 492, 241, 241 *żp*, 322, 365, 434 (11); CRákus roítropnie rządzác nie záblądził W Powinności íwey, gdy iák oćiec rządzil. *KlonKr* A2v; íeft nas íeízcze wiele w Políyce żywych/ ktory pámiętamy poki fie czyiá powinność ná Seymach íciągáá *PowodPr* 77, 2; *VotSzl* D2, E2.

powinność czego [= *wynikająca z czego*] (1): Widziemy [...], że wszytki członki w RP wystąpiły z stawow swoich [...]. A tak barzo wystąpiły, że żadny urząd, żadny człowiek w s(w)ej mierze,, w swej powinności urzędu albo powołania swego nie został. *DiarDop* 109.

powinność czego [= *co się powinno*] (4): átym ípoíobem/ gdyby iedni po drugich náítępowáli/ obefzłáby íię powinność służenia woyny [*belli vices*] po wízytkich częściách wízego páńítwá. *ModrzBaz* 120, 125; áżeś náóítátek y íam wolał groízem kmiotká íwégo/ odkupić powinność íławy żołniérztwá [*tj. obowiazek walki za ojczyznę*] twégo. *OrzJan* 54; *PowodPr* 60.

powinności około kogo, około czego (2): ktorem [szkołom] oneż rzeczy fą poruczone/ to ieft/ áby w nich młodzieńce ćwiczone/ iákoby powinności y około religiey/ y gromad ludzkich wypełniáli. *ModrzBaz* 129; *SarnStat* 445.

powinność względem czego (1): ktora powinność względem tych wolności/ ktorých zá łąfką miłego Páná Bogá używamy/ ieft ná nas od Krolow Pánow náłznych y od przodkow miłych zoftáwiona. *VotSzl* C3v.

powinność ku komu, ku czemu (2): iżeśmy widzieli wykroczenie wielkie od powinności ku Rzeczypospolitej *Diar* 71; *ReszPrz* 74.

powinność przeciwko komu, przeciw czemu (4): ukazowáliśmy wielki nieporządek w sprawach sług kościelnych, z czego się jaśnie znaczy, że słowo pańskie boskie jest uciśniono, inaczej nauczono i nauczają, aniż ich powinność przedw Rzeczypospolitej, na którą są postawieni i ubogaceni, niesie. *Diar* 70; *In officio esse*, Mieć ná łobie yáki vrząd/ Też Powinności fwoyey przeciwko komu ftrzędz. *Mącz* 115c; *SarnStat* 121, 1018.

powinność na co (1): [*Ze spisu rzeczy*:] Vrzędow świeckich powinność ná pomoc duż ludzkich 305.a [*Cf* Bo vrząd świecki w kościele Bożym/ nie tylo docześny pokoy poddanych opátrować [...]: ále im też do zbáwienia fwoim rámieniem pomagác winni fą/ [...] y to ieft powinność Chrześcijánfkich krolow. *SkarKaz* 305a.] *SkarKaz* Oooo2d.

powinność czyja [= *wobec kogo*] (5): *RejZwierz* 52v; *RejZwierc* B3, 192v; ktorzibyfię tym [*tj. poświęconym naukom*] żywotem báwili/ te od praw y wftaw y od wízelákich Rzeczypospolitey powinności wolnemi y ofwobodzonemi mieć chcieli. *ModrzBaz* 128v, 110.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym [= *wynikła z pozycji społecznej*] (48): *Diar* 20; obawamy się w tym ubliżenia powinności naszej poselskiej *DiarDop* 10; *RejWiz* 71v *margin*, Cc8v; *Rudarius*, Tákowy fzermierz/ od powinności fzermierskich wolno pułzczony. *Mącz* 359c; Rzekł ná to pan Boiánowfki. A ią záfię/ nietelko to rozumiem być powinność fláchecką/ co w.m. powiedař/ ále iefzcze tego dokládám/ iż [...] *GórnDworz* Z8, Aa2; *StryjWjaz* A2; *ModrzBaz* 110; Hordę iedną do Litwy Witołd przyprowadził/ Ktorą nád Waką rzeką ná rolach poładził/ Gdzie y dziś nád tąż Waką fzeroko mieřzkáią/ A powinność Rycerską z vchwały działáią. *StryjKron* 507; *ReszPrz* 74; *ActReg* 139; *SarnStat* 437; *GrabPospR* K2v; *VotSzl* C3v. *Cf* »powinność krolewska«, *Wyrażenia przyimkowe*.

W połączeniach szeregowych (7): *ComCrac* 14v; *ModrzBaz* 128v; *ActReg* 15; Formá przyięgi Sędzięgo y Podfędká, zkąd vrzędy, powinności, y włafności ich wybáczoné bydź máią. *SarnStat* 554, 1058, 1187. *Cf* »nad powinność«.

W charakterystycznych połączeniach: *powinność szczodroblivosti* (5); *powinność poddaności* (a. *poddaństwa*) (2), *sławy żołnierstwa, służenia wojny, zwierchności*; *powinność powołania*; *powinność około gromad ludzkich, około obracania pieniędzy, około religii*; *powinność względem wolności*; *powinność ku panu, ku poddanym, ku rzeczypospolitej*; *powinność przeciw ojczyźnie* (2), *przeciw rzeczypospolitej*; *powinność na pomoc dusz*; *powinność koronna* [= *wobec Korony*] (3), *rzeczypospolitej* (2); *powinność dworzanina, kasztelanow, obywatela* (4), *ojczyzny miłośnika* (2), *panow rad, poddanego* (4), *podkomorzego, senatora, sądu, sędzięgo* (5), *stanu* (2), *starostow* (2), *szlachcica, urzędnikow, wojewody, wojskich*; *powinność cudza, własna* (3); *powinność pańska* (5), *poselska, rycerska* (4),

senatorska, szermierska, szlachecka (6); powinność poprzysięgła, wskazana, zlewna (2); powinność główna (główniejsza) (2), największa, napotrzebniejsza, (na)przedniejsza (3), nazacniejsza, niemiała, pocziwa (2), potoczna, przystojna, słuszna, sprawiedliwa; powinności dowiedzieć się, nie omieszkiwać, obchodzenie, potrzebować, świadomy, uważający, używać; ostrzegać powinności; powinność iść, mieć, mieć (chować) na pieczy (3), obaczyć (2), obwarować, odkupić, opuścić (2), poruczyć, przypominać (przypomnieć) (2), rozszerzać, wyrozumieć, wzbudzić; gwałt uczynić powinności, nie zbraniać się, ubliżenie; (to) jest [czyja] powinność (23); powinność [czyja] ta jest (2); jest [czyją] powinnością; jako jest powinność; powinność niesie (4); do powinności ćwiczyć, nawrócić się, pilniejsze uczynić, pobudzić (pobudzony) (2); od powinności oswobodzony, wolno puszczony, wyjmować (2), zdrożny; z powinności liczbę dać; występny przeciwko powinności; przysięgać na powinność; na powinności należeć; o swej powinności pytać; w powinności leniwy, nie mylić się, naniedbalszy, pobłądzić, rozszyszony, trwać, ustać, nie zablądzić, zostać; wedle (podług) powinności czynić (2), dosyć czynić, służyć, sprawować, sprawować się, zachować się; z powinności napominać, obiecać, odslugować, płacić, prosić (2), (prze)strzec (2), skazać (3), służyć (2), uczynić; nad powinność uczynić (2).

Fraza: »na [czyją] powinność należy« = *muneris Modrz* (2): á kto ábo przekaża ábo odeymuie wrzędowi możność czynienia co ná iego powinność należy [*quique vel impedit velprivat magistratum potestate faciendi sui officii*]/ ten [...] niech będzie zá wyłtępnego przeciw máiełtatowi oładzon. *ModrzBaz* 82, 99v.

Zwroty: »baczyć na swe powinności; swe powinności na bacžnoći mieć; powinności swej patrzyć« (1;1;1): A což tobie przyłtoi/ gdyżes ty ich [pań, tj. kobiet] głową/ A ielzczę ktemu pięknie/ Rycerzem cie zową. Ześ powinnyelzy baczyć/ ná swe powinności *RejZwierz* [47²]; [*Chodorowscy i Żorawińscy*] Nie paraią fie niczym/ iedno zacną sławą/ Y nie mylą nikogo obłudną połtawą. Ná grządkę fie iáko Kur/ nigdy nie włpinaią/ Iedno swe powinności/ ná bacžnoći máią. *RejZwierz* 83v; muśiał Rádny Pan/ Sláchćic/ y włzytko połpolńtwo powinności swej pátrzyć [*in officio esse*]. *ModrzBaz* 31v.

»czuć się w swej powinności« (1): ále kiędyby przełoženi náłzy/ Vrzędnicy/ Stárołtowie/ czuli fie w swej powinności/ tedyby Wolność náłzá nie wychodziłá z miary. *GórnRozm* B3v.

»powinności dosyć (u)czynić, dosyć działać, dosyć się dzieje, dosyć czynienie« = *munus explere a. sustinere, officio non deesse, officium debere a. exsequi a. tueri, (satis) officio fungi, in officio esse Modrz; debito satisfacere JanPrzyw* [szyk zmienny] (32:1:1:1): *Diar* 83; A na urząd WKM zwłaszcza samego to należy, abyś w każdy urząd wejrział, jeśliże dosyć czyni powinności tej, na którą przysięgł i na którą jest postawion. *DiarDop* 109; *LubPs* S5; *LeszczRzecz* A4; *BibRadz* *5v; *OrzQuin* S2; *GórnDworz* Aa2, Ee5v; *RejPos* 19; *RejZwierz* 62v; á przetoż słulźnie zá lkażce połpolitey oyczyzny miani być máią/ ci ktorzy tu powinności swej nie dofyć czynią. *RejPosWstaw* 42; á przetoż ktorzy wiela wrzędow dołtáli/ ci ponieważ powinności ich dofyć czynić niemogą/ máią miałto siebie wiele namielźnikow. *ModrzBaz* 45; Zda mi fie że dofyć vczynię powinności mey/ iefli drogę do niektorych praw vkażę/ ábo też niektorych praw dotknę. *ModrzBaz* 73v, 3, 20v, 45 [2 r.], 49v, 68v (15); *GórnRozm* C3 [2 r.], K3; *SarnStat* 941, 1026, 1058, 1147, 1187; Tudzież też y ci rycerłkiego łtanu ludzie/ ktorzy w

rycerkiewy dzielności ćwiczeni y gotowi są/ y rycerkiewy powinności iako ich stan nieście dofyć czynią/ mogą się wlkárzać ná Seymie *GrabPospR* K2v.

»z powinności napomnieć« (1): [*starosta krakowski*] káždého Burgrábię Krakowłkięgo z iego powinności nápomnieć będzie powinien *SarnStat* 491.

»powinność na sobie nieść (a. nosić, a. odnosić)« [*szyk zmienny*] (5): *RejPos* 18v; á żaden Krol nigdy niebył/ ktoryby sam wżytki Vrżędy ábo powinności ná łobie ność mógł [*qui solus omnia munera sustinere potest*] *ModrzBaz* 24; *SkarJedn* A5v; máią się do tego sądu ziąchąć/ Sędzia/ Podłędek/ Pifarz onęgo Woiewódtwa [...] y tam przyślągły [...], wżytkę tę powinność ná łobie odność máią *SarnStat* 859, 1147.

»powinność odda(wa)ć« [*szyk zmienny*] (5): A żeś też WKM i teraz lenić się nie raczył tu z onych nadalszych krajow panowania swęgo zjechać, zwołanie to Rad Koronnych i nas poddanych swych uczynić [...], dając to wszem znać, że jednako powinność swą pańską wszem oddawać raczysz *Diar* 20; *ActReg* 31; *Phil* N3; *SarnStat* 1275; Tu oładźmy się łami/ iako tę powinność oyczyźnie oddawamy. *VotSzl* C3v.

»powinność swoją (a. swą) odprawić (a. całe odprawować)« [*szyk zmienny*] (2): *GórnDworz* Kk3v; żeby [*dobry obywatel*] zdrowie y żalóść [*lege: całość*] Oyczyzny łwey miłował y nádwęwżyłtko przekłádał/ á powinność swą całe odprawował. *Phil* B3.

»od powinności, powinności odstępie; z powinności odstępieć, wystąpić« (1;1;1:1): *DiarDop* 107 [2 r.]; *RejPosWstaw* [41²]; Nigdy oni [*przodkowie naszy*] pieniężnym żołniérzem oyczyzny nie bronili [...] y krótko mówiąc/ gárdła łwego rychléy ołtrádać niż powinności odstępieć woleli. *OrzJan* 54.

»odwodzić od powinności« (1): Tá tedy bayká niech będzie zá náukę Senatorom [...] iż ich nic nie ma odwodzić od powinności ich/ którą zá przyślęgami łwymi powinni Rzeczypołpol. *Phil* R2.

»pomnieć na powinność« (2): *Paprup* G4v; pomniąc ná poprzyślęglą powinność náłzę/ Ziemie Wołyńkié/ Kijowłkié/ y Podłáłkié/ [...] ku Koronie Polłkiéy [...] przywróciłłmy. *SarnStat* 1027.

»powinność na się przyjąć (a. przyjmować)« (2): *Phil* S2; Królowie pózłedni potym tę powinność [*obrony granic*] ná się przyjęli, Quártę ołtáwuiąc. *SarnStat* 130.

»do powinności przymusić, przymuszony« (1:1): Przeto y ci [*uczniowie rzemieślniczy*] do powinności łwey máią być przymużeni [*ad officium compellendi*]/ áby mnołstwo proznuiących Rzeczypołpolitey nieobciążáło. *ModrzBaz* 37, 33.

»do powinności przyzwać, odzywać« = *od officium revocare* *Modrz* (1:1): Proznuiące/ leniwe/ o rolę y o gołspodárłstwo niedbájące [*król objeżdżający ziemie*] nápráwiłby/ á do powinności przyzwał *ModrzBaz* 20v, 138.

»powinność sprawować; sprawowanie powinności« (1;1): ztáđże też/ y włáłne powinności łwe opuścić mużą/ álbo ie wždy niedbále łpráwuią [*aut cer te negligentius ea curant*] *ModrzBaz* 68v; Bo niemáłż nic łprołnieyżęgo náđ nieumieiętnego wodzá/ ktoremu niedołstawa rády/ mocy/ y vmieiętności do łpráwowania powinności ięgo [*cui consilia, vires et artes desint rerum gerendarum*]. *ModrzBaz* 115.

»powinności strzec (a. przystrzegać, a. przestrzegać), pilnować, być pilen; powinność strzec« = *in officio esse* *Mącz*, *Modrz*; *debito officio fungi, munia exsequi, munus facere a. tueń, in munere versari,*

officium retinere Mącz [szyk zmienny] (11:1:1;1): *LibLeg* 7/69; *MetrKor* 61/224v; *Mącz* 78d, 115c, 237b, d, 448a, 467d, 486b; Páná fwego y powinności swoiey kthorąc poruczą bądź wiernie pilen *RejZwierc* 25v; Czego więc boiaćię pilnowáli powinności fwych [*continebantur in officio*] či co wrzędy trzymáli *ModrzBaz* 91v, 22; Tákże równie y w rzeczypołpolitéy fye dzieie: póki fye oná fwych praw [...] ftátecznie trzyma/ póty y ludzie wrzędu fwego/ y powinności przeftzręgáią *KochWr* 30; *KlonKr* B3v.

»swej powinności trzymać się« (1): tedy Rzeczypołpolitą ták poftánowali/ żeby fie káždy fwéy powinności trzymał/ á pilnując rzeczy iednéy y wrzędu fwego/ tą drogą łácniey dobrá połpólnego/ y zgody mógl bronić łásiedzkiéy. *OrzJan* 49.

»powinność (a. część powinności) [*na kogo, na co*] włożyć (a. wkładać); powinność [*na kogo*] włożona« [szyk zmienny] (4;2): A iżby theż y či fwą ná nię włożoną powinność czále iščili/ przylięgá tákże byli obwiázáni. *LeszczRzecz* A3, A2v; *ModrzBaz* 138; *Phil* L3; bo ná niektórych więcéy powinności włożono, y wrzędów przydano, niektórym więto. *SarnStat* 233; *VotSzl* D2.

»powinność wykon(yw)ać, czynić, działać, okazać; wykon(yw)anie, czynienie powinności« = *munus explere a. exsequi a. obire Modrz; debitum exercere JanStat* [szyk zmienny] (7:5:1:1;3:1): *LibLeg* 7/69; *GroicPorz* C3v; *RejZwierc* 72; Tákże też precz odrzucamy przeciwniki Rzeczypołp. [...]. A ná koniec wżyfłki ktorzykolwiek powinności swoich/ bądź iáwnie/ bądź chytrze álbo táiemnie czynić fie zbraniáią. *WujJudConf* 215; *ModrzBaz* 30v, 49v, 115, 118, 125; *StryjKron* 507; *Phil* S2; iżbyfmy z narodu fwego Króla fobie obráć mogli: ponieważ námi żaden *extraneus* rządzić y fprawować/ wykonywáiąc powinności fwé królewłkié/ nie móglby ták fnádnie. *SarnStat* 18, 77, 361, 386, 434; Poddánym zásię zálecam iednęż cnotę/ ktorą wżelką powinność fwoię wykonáią: to iest połfużenftwo zupełne. *PowodPr* 60; *SkarKaz* 4b.

»z powinności wykraczać (a. wykroczyć); wykroczenie od powinności« (3;1): *Diar* 71; *LeszczRzecz* A3; *RejZwierc* 9v; Boleflaw Sin iego Waletzni [...] zpowinności fwei barzo wikrotzel *Paprup* B2.

»powinności wypełni(a)ć (a. pełnić); wypełnienie powinności« = *munia exsequi Mącz; munus obire Modrz* [szyk zmienny] (5;1): *LibLeg* 7/69; A wtichze Voyevodftwach y Powiecziech włálfnych *Commiffiae* wiecze y ynne łády a povinnoŹci ich wrzędv nalieżące, mayá vypelniacz *ComCrac* 14v; *Mącz* 237b, 268a; *ModrzBaz* 129; *SarnStat* 1002.

»w powinności zachować się, zachowanie; powinność zachować (a. chować)« = *in officio continere a. esse a. permanere Modrz* [szyk zmienny] (5;1;4): My będąc poŹláncy od rycerstwa Korony tej, państwa WKM, ktorzy powinność swą zachować zwierzenu braci swej musimy, znamy powinność swą przestrzegać swobod koronnych *Diar* 88; A przytym otoć podawam y káżdemu wiernemu krześcijánłkiemu człowiekowi ty kłięgi żywotá człowieká poćciwego Krześcijánłskiego/ iáko fie káždy w fwym łthanie á w fwey powinności záchować ma káżdego wieku fwego *RejZwierc* 206v, [121]; *WujJudConf* 16v; Aby káždy powinność/ w fwym łtanie záchował/ A Rzeczy połpolitey/ złá fprawá nie płował. *HistHel* [A2]; *ModrzBaz* 20, 49, 126; *GórnRozm* A4v; *OrzJan* 120.

»powinności swej zaniechać« (1): gdy kto powinności fwey zániechawłzy cudzą ná fię przyimuie/ záczym nic fie tám dziać dobrze y porządnie nie może *Phil* S2.

»powinności zaniedbawać« (1): [*Ludwik król węgierski*] krzywd ludzi obciążonych niemścił się/ y inych powinności Krolewskich zaniedbawał [*munera negligenti obibat*] *ModrzBaz* 23v.

»zapomnieć powinności« (2): POzywa cię: iżeś ty zapomniawłszy dobrego obywatela y wiernego poddanego powinności [*postposito bonis civis et fidelis subditi officio JanStat* 539]/ mówił to albo owo przeciw perfonie królewskiej *SarnStat* 141, 412.

»w powinności zatrzyma(wa)ć, zachować, zadzierżawać, zatrzyma(wa)n(y), zachowanie, zatrzymanie« = *in officio continere Mącz, Modrz; in observantia continere, in officio retinere Modrz [szyk zmienny] (9:2:1:6:1:1): Mącz* 446d; *RejPosWstaw* 42; Temu nie trzeba będzie Praw ani wftaw: nie zapłaty albo nagrody iakie/ ani kaźni w prawie opisane takowego będą zadržymawać w iego powinności. *ModrzBaz* 9; To mowię o ludziach niewolniczego przyrodzenia/ ktorzi niemogą być niczem inzym w powinności zadržymani [*continentur in officio*]/ iedno łtráchem á karaniem. *ModrzBaz* 37; Rozdział dziewięty. O zachowaniu żołnierzow w powinności ich [*De militibus in officio continendis*]/ poki fą w obozie *ModrzBaz* 117v, 5v, 25, [41], 69v, 73 (18).

»znać, wiedzieć powinność swą (a. swoją)« = *onus scire JanStat* (2:1): Bo my dobrze znamy powinność swą, iż nam przystoi ku WM a nie WM ku nam chodźć *Diar* 39, 88; *SarnStat* 310.

Wyrażenia: »powinność krolewska, krola (a. WKM)« = *regium munus, regni sollemne Modrz [szyk 38:4] (30:12): Diar* 83; *LeszczRzecz* A4; to iest powinność Krolá poczciwego/ Aby darmo ratował/ człeká vpádłego. *RejZwierz* 21v, 21v marg; powiedz nam [...]/ co za koniec vrzędu Krolá Polkiego iest/ co od niego/ albo od vrzędu iego Krolewskiego Polká oczekawác ma: owa co za powinność Krolewka w Polfzce iest? *OrzRozm* M, E4 marg; Cobyłmy z takowym Tyránem (gdyby go Pan Bóg ná nas przepuścił) łobie poczeli/ gdyby ón zapomniawłszy Przysięgi łwéy/ Práwa nam łamał/ á powinności łwéy Królewskiej dofyć nie działał? *OrzQuin* S2; á roskázowanie/ iest ząwdy główną powinnością Krolewka. *Górndworz* Gg8v, Hh; *RejZwierc* 46v, 47; *WujJud* 3v [2 r.], Mm4v, Nnv; *ModrzBaz* 20v, 23v; *SkarJedn* 382; *CzechEp* 158; *PaprUp* G4v; *ActReg* 137, 33, 78; PIERWSZA POWINNOŚĆ KROLEWSKA, ALBO Artykuł przyięgi iego. *SarnStat* 27, 18, 27 *żp*, 48, 63, 70 (15); Aczci to iest włafna powinność Krolá Iego Miło: y *pacta conuenta* Krolá Iego Miło: przysięgą wtwierdzone to nam obiecały. *VotSzl* F. Cf »wedle powinności krolewskiej«, »z powinności krolewskiej«.

»powinnością obowiazan(y)« [*szyk 1:1*] (2): *Diar* 42; Boby przedfię y pomocz niemála ku obronie/ y lepřza chwałá Páńka s tego być mogła/ gdyby tám [*na granicach*] Rycerłki człowiek fiedział/ obowiazany poćciwą powinnością łwoją/ á Bogu y Rzeczypolitey łużył. *RejZwierc* 187.

»powinność urzędu, urzędnikow« = *munia, munus Mącz; officium magistratum Modrz; debitum officium JanStat [szyk 12:2] (12:2): DiarDop* 109; *Mącz* 237b, d; Niech też będą prawem zágraniczone powinności wřzytkich vrzędnikow *ModrzBaz* 76; *ActReg* 15; GDyż iest rzecz łluźna/ aby káždy ná iednym Vrzędzie przełtał: aby tym pilnięy powinności onęgo Vrzędu wykonywał *SarnStat* 77, *4, 233, 386, 434; *SkarKaz* Oooo2d. Cf »wedle powinności urzędu«, »z powinności urzędu«.

»powinność(-i) wojenna(-e)« = *belli munera Modrz [szyk 2:1] (3): ADrian* [...] Huffy/ hárce łpráwował/ obozy zátaczał/ Z woienney powinności/ nigdy nie wykraczał. *RejZwierz* 9v; Niechże

tedy ma [hetman] żołnierze powinności wojennych świadome/ ktorziby z chęcią pracowali *ModrzBaz* 116, 125.

»od powinność wolny, wolność« = *muneribus immunis, a munere liber, immunitas a. vacatio munerum* *Modrz* [szyk 5:1] (5:1): Przed ląty ten był obyczay w mieściech/ że trzecią część miełczan do rycerzkich rzeczy zwyczajono: ktorzi od inszych Rzeczypospolitey powinności wolni bywali. *ModrzBaz* 110, 128v [2 r.], 139; *SarnStat* 1058, 1187.

Szeregi: »cnota a powinność« (1): Powiedział krol: Iż ia wolę gwałt oczom vczynić niżli cnode á krolewłkiey powinności fwey. *RejZwierc* 47.

»miara, (i) powinność« (2): *DiarDop* 109; Civitatem in officio continere, Nie dąć miełczánóm fwey woley/ zachować ye w mierze y w ich powinności. *Mącz* 446d.

»powinność abo niewola« (1): Gdzie téż [Pilat] miał tę potrzebę/ pułzczać (*margin*) powinność abo niewolą opuścić (-) [*Necesse autem habebat dimittere*] im na święto/ iedne^{go} [więżnia] *MurzNT Luc* 23/17.

»powinność i obowiązek« [szyk 1:1] (2): áni byłmy v siebie żadnéy rzeczy milfzény mieli/ nád potrzebę á fławę Pańłtw fwoich/ á ktemu nád powinność y obowiązek náłz poprzyięgły *SarnStat* 1002. Cf »z obowiązku i z powinności«.

»obyczaj i powinność« (1): y Séymiki Powiátowé przed nim [dnem św. Jana Krzyciela] fłóżymy/ iáko obyczay ieft y powinność. *SarnStat* 1011.

»i powinność i potrzeba« (1): Chwałę barzo tę czuinosc y pracę ktorą W.Kr. M. Orzeczyptey mieć raczysz, bo to y powinosc WKM. niesie y potrzeba Rptey *ActReg* 137.

»powinność i praca« (1): Aczkolwiek każdy z nich [tj. marszałek koronny i nadworny] wie fwoię powinność y pracą [*onus ac debitum JanStat* 293]: wżákże [...] *SarnStat* 310.

»prawda a powinność« (1): *RejZwierc* 194v cf *W* przen.

»prawo i (ani) powinność« (4): *Diar* 42; *LeszczRzecz* A4; A ták iefli vmiełz czytác/ ázáfz to nie rofkolż téż fobie čás vpátrzywłzy nád kłiáfzkámi poliedzieć/ práwá y powinności fie fwey dowiedzieć. *RejZwierc* 112v. Cf »wedle praw i powinności«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r., w połączeniu współrzędnym 1 r.*]

»powinność i przysięga« [szyk 1:1] (2): A on tho iako rada náłcha strzegancz povinnołczy y przifiagi swei dal nam wiedziecz powiefcz y włkazanye prethwiczowe *MetrKor* 61/224v. Cf »nad przysięgę i powinność«.

»powinność a przystojność« (1): A wżákoż y o pánu śrzednim/ gdy fie kto fłufznie rozmyfli ná fpráwy y poftępki iego/ iákoby fie miał fłufznie á poćciwie w fwej powinności á prziftoyności zachowác/ y tám znajdzie dofyc zámiełzánia około wieku tego fwiętego. *RejZwierc* [121].

»rzecz ani powinność« (1): Nie ieftci rzecz áni powinność żadna Krolá Iego M. te wáfze Confellie rozbierác/ y fędzić o wierze co bład co prawdá *WujJud* 3v.

»urząd, (i, a, a(l)bo) powinność« = *officium et munus* *Modrz* [szyk 18:6] (24): *DiarDop* 107, 109; *Munus suum tueri*, Powinności/ wrzędu fwego ftrzedz. *Mącz* 467d, 268a, 448a, 486b; *GórnDworz* li2; wżytko z miłości Rzeczypospolitey czyni/ á dobrego Senatorá wrząd y powinność doftátecznie wykonywa. *ModrzBaz* 30v, 3, 24, 27v, 45, 49v; *KochWr* 30; O wrzędzie y Powinności Sędziow. *Phil*

K4; Formá przyięgi Piárzów: zkdá vrzędý ich y powinności wyrozumiełz. *SarnStat* 561, 233, 340, 488, 560 [2 r.], 1026. Cf »wedle urzędú i powinności«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»wiara (a. wierność) i (a) powinność« = *fides et observantia* *Modrz* (2): *ModrzBaz* 127; Trzáłá y złamááá fię w Anglijey/ ták poddánych ku Pánu/ iáko y Páńka ku poddánym wiará y powinność. Trzáłto w Szkocyey wżelákie powinne ku Krolowi Pánu íwemu pośłufzeństwo. *ReszPrz* 74. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»władza i powinność« (1): Ale Woiewodá káždy Mázowecki/ tákáz władzú y powinność ná łobie niéść/ y dofyć iey czynić ma *SarnStat* 1147. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»powinność a zawołanie« (1): Ale by fie ktory ínich ná to dobrze rozmyślił [...]/ że trzebá vmieć/ y czynić dofyć íwey powinności/ á záwołaniu/ íełtem te^{go} pewien/ żeby fie ták bárzo zápárł o to/ áby nigdi nie pánował *GórnDworz* Ee5v.

Jako ostatni człón we współrzednym połączeniu dwu- lub wieloczłónowym: »i wszy(s)tki insze powinności« (2): *ModrzBaz* 128v; kto nád Cápífraná z fámiliíey Fráńcífzká S. lepzy? [...] kto pilniéy chował práwá? kto przymiérza/ y wżyftki inżé powinności potoczne *OrzJan* 120.

Wyrażenia przymkowe: »wedle (a. wedla, a. według, a. podług) powinności« = *iure Mącz; pro officio a. portione* *Modrz; debite* *JanStat* (23): *Diar* 88; A tego wszytkiego przyczynę na nas kładá, powiedając że temu wiary dawać nie chcą, byśmy my wedle swej powinności WKM napominali *DiarDop* 107; iż rofkazał [cesarz] áby byli popiáni głowámi íwemi wżyfcj narodowie káždy w powiecie swoim/ á w miefcie swoim/ wedle oney powinności swoiey. *RejPos* 18v; á tey prawdziwey Wiáry/ y nas Kátholikow swoich od wżelkich wymyłłow y potwarzy íwownych ludzi rácz [królu] bronić/ y ípráwować według woley Bożey á powinności twoiey *WujJud* B3; *ModrzBaz* 50; *StryjKron* 722, 737; *CzechEp* 332; [człowiek pijany] nie báczy tego do siebie/ żeby w czym wykráćć miał/ owżem widzi mu fię/ że przyftoynie/ á práwie podług powinności íwey czyni/ áno wżyftko opák fię ma *GórnRozm* H3; Iuż Káplán wielki cney Polkíey korony/ Krolewkie íkronie/kwitnáce w młodości/ Ma koronowác/ wedle powinności. *GrochKal* 26; á oné [urzędý] ták domá iáko ná woynie wedle powinności niech ípráwuiá [*debite exercentur* *JanStat* 304] *SarnStat* 286, 435, 437, 972; Táke y Pánowie Żołnierze/ áby porzádnie/ y według płácey y powinności Oyczyźnie íłuzyli *VotSzl* E4v, B3.

~ *W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym* (1): áby fie wiedzieć mogło/ iáko kto z Rycérzkiego ítanu wedle powinności swoiey ízlácheckíey íełt gotów ku íłuzbie Rzeczypośpolitéy *SarnStat* 126.

Wyrażenia: »wedle powinności krolewskiej« (1): OZnáymuiemy [...]/ iż my wedle powinności náłzéy Królewkiéy/ opátruiąc potrzeby Korony téy/ [...] Złóżyliłmy Séym Wálny wżem ítanom tu do Wárfzáwy *SarnStat* 851.

»wedle powinności urzędú« (1): *Suo iure agere*, Wedle powinności vrzędú íwego czynić. *Mącz* 179a.

Szeregi: »wedle możności i powinności« (1): Boże day áby fię temu wżytcy przypátrowáli/ á wedle możności y powinności íwey [*pro cuiusque portione*] temu dofyć czynili. *ModrzBaz* 101.

»wedle praw i powinności« (1): A Heretyctwá potępione ramieniem fwoim/ wedle praw y powinności fwey wykorzeniwfzy/ tego też nie zaniecháli. *SkarJedn* 382.

»wedle (a. wedla) urzędu i (a) powinności« (2): Regularis [...] Rządny/ Státeczny/ álbo który wedle vrzędu fwego y powinności fwey fprawuye *Mącz* 351a; *SarnStat* 1004. ~

»z powinności« = *ex a. pro debito* *JanStat* (34): *BielŻyw nlb* 3; *LibLeg* 8/132v; Też by IchM pilnie strzec urzędu swego z powinności raczyli, każda uchwała WKM wypełnić by się musiała ku pożytku Rzeczypospolitej. *Diar* 72, 38, 69, 73 [2 r.], 74; *DiarDop* 109; *SarnUzn* A3v; *BielSat* [I4]v; *BiałKaz* M3v; *WerGośc* 204; *BielSjem* 14; rofkázuujemy wżyfłtkim Stároftóm [...]: ábyście tákové Iármárki [...] do wżyfłtkich y káždého z ofobná wiadomości/ którym to wiedzić należy/ przywiedli z powinności wálzýy *SarnStat* 1229, 190, 898; bo lepiej że co rok porálne znośne płácić będą z powinności/ á niż co rok Pobor dawáią *VotSzl* D2v; K temu ná káždy kwártal y ná pewne czáfy/ áby fię wżyfłcy z powinności *et sub certa poena de falario detradenda*, zieżdzáli y potrzeby fkárbowe odpráwowáli. *VotSzl* E.

~ z *powinności czego* (5): IZ ácz z powinności Krolewfkiey fczodrobliwości/ ku wżyfłtkich poddánych pożytku y rozmnożeniu/ oko opátrznosci mielibyśmy mieć: wżákże więtfzá pilność około rozmnożenia fkárbów/ y prowentów Królestwá náłzého/ mieć przyfłtoi *SarnStat* 333 [*idem* (4)] 82, 337, 368, 382.

W przeciwstawieniu,: »z łaski ... z powinności« (1): Lecż temu kto robi nie bywa zapláta przyczytaná z łáfkí/ ále z powinności. *CzechRozm* 211v.

Wyrażenia: »z powinności krolewskiej« (2): [*posłowie mówili*] że to, ocz WM zgodnie z pošly koronnemi Krola JM prośic a radzić będziecie, że to KJM z powinności swjej krolewskiej uczynić będzie raczył *DiarDop* 114; *SarnStat* 1019.

»z powinności urzędu« (2): A to dla tego czyniemy, iż z powinności urzędu terażniejszego naszego przestrzeceśmy tego powinni, aby to co w statucie stoi, w klobie swjej zostało *DiarDop* 115; *SarnStat* 311.

Szeregi: »z miłości i z powinności« (1): A jeźliżeby [*panowie duchowni*] [...] nie chcieli ku naszemu złemu z brackiej miłości i z powinności swjej takiej, [...] dać się przywieść k temu in caritate [...], tedy [...] *Diar* 48. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»z obowiązku i z powinności« (1): y będziemy [...] o to fię prácowác/ náłégác/ prośic z obowiązku y z powinności [*petere et laborare debemus et tenebimur* *JanStat* 884] przez chytrósci y zdrády: áby naiwyszy Bífkup Pan náłz ninieyflzé ziednoczenié [...] przyiął *SarnStat* 1104.

»z powinności i z zwierzchności« (3): Który gdy w potwarzy vznány będzie/ my tákowego z powinności y z zwierzchności náłzýy bezecného fkażemy bydż *SarnStat* 506 [*idem*] 711, 933. ~

»mimo powinność« (1): zoftáwuiąc ná tám téy prowinciiéy [*tj. na Inflantach*] [...] obowiązek ratunku *extra ordinem* y mimo powinność bez Séymu wálného/ [...] gdy tákże potrzebá vkaże poftánowienia y vchwalenia/ [...] *SarnStat* 1204.

»nad powinność« (6): *Diar* 39; *SarnStat* 557; Bo gdy ten Tyran Turecki począł Grecią pośiádác/ vpomináli mocy iego wiadomi/ áby przeciwko niemu y domowych doftátkow/ choć nád powinność nie żáłowano. *PowodPr* 84.

~ *W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (1)*: iedno iako owdzie swemu Electowi nad powinność swą szlachecką obligatus bydź niechciał, tak by go też poki mu tey przystoinosci stawa odstąpić nie chciał. *ActReg* 54.

W połączeniu szeregowym (1): wżákże żaden tego mowić nie śmiał/ áby to nád práwo/ powinność/ y vrząd fwoy/ w cudzy lię wtrącáiąc vczynić miał. *SkarJedn* 125.

Szereg: »nad przysięgę i powinność« (1): gdyż tu iuż po nich máło było/ miedzy Litwą/ Polfką/ y infzymi Chrześcíaný/ z ktorými nád przyięgę/ y powinność Zakonu fwego vřtáwicznie woyny z hárdości fwey wiedli. *StryjKron* 637. ~

W przen (2) : bo fie ieden będzie bał áby nie řtrácił/ á drugi będzie pilnie vpátrował coby ten vpuścił/ áby tho znalazł/ á ták obádwá [stróże *Rzeczypospolitej*] s prawdą á s powinnością zá tarczą chodzić muřzą. *RejZwierc* 194v; Widzialem też y to/ gdy řędzia řiedząc ná fwem řadowem mieyřcu/ czynił wyrok/ á kilka kroć vpomniony/ nieco przydawał/ nieco odmieniał. Dobrzeć przedřię: ále nuřby to onemu/ co przypominał/ ná pámięć było nieprzyřzło? ázaby řędzia ná fwey powinności bárzo niechramał? *ModrzBaz* 88.

Przen [czego (zawsze: praw)] (3) : poniewař tá iest powinność praw/ zábiegáć krzywdam *ModrzBaz* 73, 70; *SarnStat* 253.

α. *O obowięzkach kapłańskich i zakonnych (44)* : *Leop* 2.*Esdr* 12/9; [*Ezdrasz*] Vczy káplánow powinności ich. *BibRadz* 1.*Esdr* 8 arg; *RejZwierz* 89v; á wżákoř żadney iney powinności onym naywyřřzym przełożonym swoim [*Pan Bóg*] [...] poruczáć nie raczył *RejPos* 347, 347 marg; Zař téř kápicá winná/ kiedy owo mnichá Zaymą v řořnowégo po grzbiećie kielichá? Mym zdániém/ że nie káptur/ lecz ten co w nim chodzi/ Mináwřzy řwą powinność/ y wřzeteczność płodzi. *PudłFr* 54; *SarnStat* 166.

powinność czego [= wynikająca z czego] (1): *Skarřyw* 542 cf *W połączeniu szeregowym*.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (7): Papięskie trzy powinności *SkarJedn* d8. Cf »kapłańska powinność«, »wedle powinności«.

W połączeniu szeregowym (1): miedzy ktorými [zakonnikami] żył iáko ieden Anioł/ wpořřuřeńřtwie/ wpokorze/ w vřrudzeniu ćiałá fwego/ y pilności wřzelákiey powořánia/ y powinności Reguły *Skarřyw* 542.

W charakterystycznych połączeniach: *powinność bractwa, pasterza, przełożonych, sług; powinność dziekańska, papieska, pasterska; powinność reguły; powinność osobliwa, sroga, twarda, więřsza; ciężar powinności; uczyć powinności; od powinności nie unosić się; powinność minąć, poruczáć; żyć w powinności [czego]; [czyja] powinność jest (2); sprawować wedle powinności; z powinności czynić (3).*

Zwroty: »czynić, sprawować (a. odprawować) powinność« [*w tym: czynić a sprawować (1)*] = *officium obire* *Modrz* [*szyk zmienny*] (2:2): Nápomnanie pilne ku řzáfářzom řłowá bořego [...]. Obietnicá/ iefli thu wiemye czynić á řpráwować będą řwoyę powinność/ że im Pan dá błogořłáwieńřtwo wieczne. *LubPs* dd3v marg; *Skarřyw* 14; *ModrzBaz* 140v.

»na się powinność przyjmować« (1): Chodziły Compánije Rzymřkie/ álbo iáko v nas zowá Bráćtwá Kłiąřąřh/ Sláchćicow/ y Praeřátow zacnych/ ktorzy ná lię dobrowolnie niektore powinności przyjmuią *ReszList* 158.

»nie uchylać się od swej powinności« (1): Owieczki nam zlecone/ wedle rofkazania iego páfiemy. W czym iesli fie woley Páńlkiey dofyć dzieie/ á iesli fie też nieuchylamy od fwey powinności/ niech to káždy z was łam w łobie vznawa *KarnNap* A2.

»(u)czynić dosyć powinności« (5): *Leop* 1.Par 6/10; *BibRadz* I 216b *marg*; Iefliżes też duchowny/ łtaray fie ábyś dofyć czynił powinności swoiey/ á łpráwował poruczone owieczki swoie/ według wociey páná fwego. *RejPos* 61, 295; *SkarŻyw* 460.

»[na kogo] powinności wkładać; [na kogo] powinności włożone« (1;1): NA łtarłżego wfzytkiego kościołá Bożego/ trzy oobliwe powinności łą od Chryłtuła włożone. *SkarJedn* 121; ITEM, NA ARCYBISKVPA [...] iefcze wiefłże y twárdłże powinności wkłáda. *SarnStat* 224.

»z powinności swej wykraczać« (1): Na urząd też WKM należy dożrzeć, jakoby stan duchowny z urzędu swego i z powinności swej nic nie wykraczał *DiarDop* 109.

»zaniedbawać powinności swej« (1): Vłkarża łię połpolstwo ná Kápłany/ że zániedbawáią powinności fwey/ ábo iá nieták dobrze iáko trzebá odpráwuia [Accusat vulgus sacrificos officii vel neglecti, vel parum dextre obiti] *ModrzBaz* 140v.

Wyrażenia: »kapłańska, kapłańskiego stanu powinność« = *sacerdotium Vulg*; *pontificium Mącz* [szyk 3:1] (3:1): *Leop* 1.Par 6/10; *Mącz* 312b; *RejPos* 295; Mamyć opifány w Zakonie Bożym porządek woieny: w ktorým Kápłáńłkiego łtanu powinność iefł/ [...] z drugim pozostálym ludem P.Bogá vltáwicznie błagać/ y o zwydciefłstwo prośić. *PowodPr* 59.

»od powinności wolny« = *lege solutus, munere expers Modrz*: Byli [...] Bifkupi náłzi wedle praw powinni/ áby do káżdego tákiego zgromádenia Kiefłżey/ po dwa Doktory dawáli. Zás náleżli łię cí/ ktorzi Synod zebrawłzy/ vczynili Bifkupy od tey powinności wolne *ModrzBaz* 132v, 132.

»zakonna powinność« (2): Wkláłztorze onym przebył trzy łátá/ chcąc dołkonáley y lepiey żyć/ niłzli oni iego brácia: ktorzy iłz byli w zakonney powinności ofłtábieli/ vpominał ich częłto/ y reguły im vkázował *SkarŻyw* 570, 411.

Szereg: »urząd, (i, a) powinność« = *officium Vulg*; *officium, muneris functio Modrz* [szyk 7:1] (8): *DiarDop* 107, 109; A kápłani lepak łtáli przy fwyh powinnościách y vrzędziech/ á Lewitowie przy orgániech á ínłrumenciech Muzyki Páńlkiey *Leop* 2.Par 7/6; *Mącz* 312b; *RejPos* 122; Przeto [bifkupi] w Piłmie świętým częłto Pálterzmi Owiec łą miánowáni/ ktorých też vrząd y powinność Páweł S. opifał *KuczKat* 245; *WujJudConf* 156; *ModrzBaz* 131v.

Wyrażenia przyimkowe: »wedle (a. wedla) powinności« (3): Przyiał Opáctwo [...] y łpráwował brácią wedle powinności: nic łię áni na zacnego rodu ludzie/ áni ná uczone doktory/ nieogłádaiać *SkarŻyw* 573.

~ W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (2): A my wedle powinności náłzey páłterikiey/ [...] chcąc ták świętą rzecz łkończyć: częłtokroć o tym ziednoczeniu rozmowėłmy z nimi mieli. *SkarJedn* 314; *ReszPrz* 103. ~

»z powinności« (7): Ale tu Pan náukę á przykład dáwác raczy przelożonym łwiátá tego/ áby s powinności swoich/ [...] á tego zboru swoiego/ áby fie łtaráli kędyby mogli o wlpomożenie iego y zboru iego *RejPos* 184; Przeto my chcąc z [!] powinności fwey ogrzac zázięble łercá was Plebanow náłzych/ chcąc też was poćwiczyć w rzeczách Vrzędowi wáłzemu potrzebnych/ [...]

tedyśmy rofkazáli/ krociuchno nápominania spífiác/ ktorých Plebani náfzego Biikupftwá [...] závždy vzywác maíą *KarnNap* A2v; Teftáment Iozephá Pátryárchy Carogrockiego [...]. Iżem ku końcu żywotá mego przyłzedł: dla tego z powinności mey/ łynom miłym z łálki Bożey/ moię wyznánie tym líftem oznáymuię *SkarJedn* 294, 295; *LatHar* 252.

~ *W przeciwstawieniu*: »z powinności ... z dobrej wolej« (1): [*Odpowiedź*] Ná 22 [cf Iż kápłani ich trzy Mfze iednego dnia mewáią. 233]: To tyło z przywileiu ná Boże národzenie [!]. nie łpowinności/ ále zdobrey woley wedle łwego nábożeńftwá kápłani czynią *SkarJedn* 239.

Szereg: »z powinności i posłuszeństwa« (1): O czym gdym ia kazánia niektore tu w Wilnie z powinności y połufzeńftwá S. czynił/ [...] zdáło fię niektórym ábych to był dáł ná piśmie. *SkarJedn* A4. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*] ~

β. *Świadczenia związane z poddańczą pozycją społeczną; roboty pańszczyźniane* (12) : [Villa Kloniow [...] – Powinna wszelakie powinności oprócz wożenia gnoju *LustrKraK* I 47; Powinność mieszczan. – Mieszczanie z każdego domu winni odrobić do dworu 3 tłoki przez lato. *LustrMaz* I 36, 121, 143; *LustrPłoc* 48.]

[*W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym*: *LustrMaz* I 142, II 47, 93; Powinność młynarska. – Młynarze [...] winni robić do zamku, kiedy potrzeba. *LustrPłoc* 31.]

Zwroty: »powinności czynić« [*w tym*: z czego (1)] (3): *LibLeg* 7/68v; *MycPrz* II Dv; bo wedłuk roznych mieyfć rozne pożytki biorą z włoki/ indziey dla wolności wíętfzey ludzi robotnych/ ktorzy máłe powinności z włoki czynią/ indziey dla gruntow złych *GrabPospR* L3.

»powinności dawać« (1): Prufkie s Pomorfkimi Kfiążety mufiałyby być poddáne Koro. iáko przedtym byli. Hołdy y infze powinności dáwać ktore czynili y dawali zá innych Krolow. *MycPrz* II Dv.

»powinności swej dosyc uczynić« (1): rzekł/ że nieináczey máią być rozumiani kmiećie/ gdy powinności łwey dofyć vczynią/ y czyńłz záplácą [*cum munus suum pensumque absolvoissent*]/ iedno iáko łáfiedzi. *ModrzBaz* 47v.

»powinności odpuścić« (1): *SkarŻyw* 225 cf »czynsze i powinności«.

»powinności podejmować« (1): *GrabPospR* Mv cf »onera i powinności«.

»powinność wypełni(a)ć (a. pełnić)« = *iusta praebere Mącz* (3): *Mącz* 316c; Tákże ine powinności zchucią y wiernie wypełniác máią/ człá/ pobory/ danie/ dochody wízelákíe płácić. *WujJudConf* 215; *GórnRozm* K4.

Szeregi: »czynsze i powinności« (1): á rofkalz łtároftom oycá mego/ áby włzytki czynłze y powinności poddánym odpuścili *SkarŻyw* 225.

»obrok a powinność« (1): *iusta praebere*, Obrok á powinność łwą wypełnić. *Mącz* 316c.

»onera i powinności« (1): ktorzy włzyfcy [*urzędnicy, ludzie służebni, miejskiego stanu ludzie*] przy pożytkách łwych *onera* y powinności podeymuią/ áby ci taką wypráwę czynili *GrabPospR* Mv.

»powinności a roboty« (1): Zakazvye aby yego poddany w Crolefthwe nálfym bandaczy povynnoczi thich a roboth kthore stharadawna zamkowy y stharofczie nálfemv Myedzirzeczfkiemu szą povynny nyeczynyły. *LibLeg* 7/68v.

Jako ostatni członek we współrzędnym połączeniu dwu- lub wieloczłonowym: »i inne (a. insze) powinności« (2): *MycPrz* II Dv; aby czy potdany y wybrancy [...] we wżytkach wolnoścach ych [...] nyenarużyeny zachowany bely: a do roboth zarwarkow, takze y ktorych kolwyek innych powynności zadnym społzobyem przymużyeny nyebely *ZapKościer* 1582/33.

Wyrażenia przyimkowe: »z powinności« (1): Azałz lie nie lepiej [...] s pánem Woytem ráno wftawży nadobnie náмовić/ [...] czeladkę nadobnie rofpráwić/ káždemu czego ma być pilen s powinności fwey poruczyć *RejZwierc* 106v.

»nad powinność« (1): ktemu od ludzi szlácheckich/ y ich poddánych po lól przyieżdżających wyciągáią nád ich powinność dawánié owfów. *SarnStat* 395.

b. *O obowiazkach rodzinnych* (25): *KuczbKat* 260 [2 r.]; S teyże Ewanyeliey nádobna Rofpráwá/ o powinności Rodzicom w wychowánium dzyatek *RejPosWstaw* 41v; *WerKaz* 286 marg, 288 marg; Vczy żon y mężów swoiey powinności. *WujNT* 1.Petr 3 arg.

powinność ku komu, ku czemu (3): *WujJudConf* 212; Zadna rzecz ná świećie/ áni żadna powinność ku rodzicom/ żenie/ dzieciom/ y ku włáfnemu ciału y żywotowi fwemu/ nie będzie mogła nikogo wymówić/ ktorybykolwiek co vczynił [...] przeciw wierze y iedności kościoła Pána Chrystufowego. *WujNT* 44; *SkarKaz* 43b marg.

powinność przeciw(ko) komu (4): Powinność dzyatek przeciw rodzicom. *RejPosWstaw* [41⁴] marg, 41v marg, [41⁴]; *WujNT* Cccccv.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (5): ktory [cesarz rzymski] syná fwego fkała frodze, że ná hárc wyiechał, [...] tedy frogié karánié ná fobie odniół, odłożywłzy oycowką powinność. *SarnStat* 1262; ftárałem fie/ iákobym [...] powinności moiey bráterfkiey/ á przytym flawy brátá mego nie odbiegał. *SzarzRytJSzarz* nlb 2. Cf *Wyrażenia przyimkowe*.

W połączeniu szeregowym (1): A przeto ná ftrofárze należy/ dogládać życia y obyczáiw małżonkow/ [...] iefli miłość/ powinność y pomoc w małżeńskim życiu fobie fpołecznie oddawáią [amorem, officia et adiutoria vitae coniugalis sibi mutuo praestent] *ModrzBaz* 33.

W charakterystycznych połączeniach: *powinność dzyatek* (2), *męża* (3), *rodzicom* (2), *synow* (2), *żony* (3); *powinność braterska*, *ojcowska* (2), *synowska*; *powinność ku ciału*, *ku* (a. *przeciwko*) *dziatkom* (a. *dzieciom*) (3), *ku* (a. *przeciw(ko)*) *rodzicom* (5), *ku żenie*, *ku żywotowi*; *powinności nie odbiegać* [= *lekceważyć*], *uczyć*; *odłożyć powinność*.

Zwroty: »na powinność swą dbać (mało)« [szyk zmienny] (2): A złych dzieći dwádziećiá co Boga nie znáią/ Iednegoż oycá mátki fnadź nie vchowáią. Co fie w tych białyh główkach iáwnie pokazáło/ Ktore ná powinność fwą práwie dbáiąc máło. Wziáwłzy od oycá wżytko fluzyc mu niechciáły *HistLan* A3v, B2v.

»powinność [komu] oddawać; nie oddawający powinności [komu]« (1;1): *ModrzBaz* 33; Bo iefli w káżdym fynu nieoddawájącym c)áley powinności rodzicom fwym go(dno to iefl ftr)ofowánia *Phil* B.

»od powinności swej odstępować« (1): ktorych [dzieci] leniłtwo á ołpáłość godzi się słowy kárác/ á iefliby od powinności fwey dáleko odfępowały [ab officio vero procul recedentes]/ tedy y rozgá fkarác słuźna rzecz iefl. *ModrzBaz* 11.

»strzec swojej powinności« (1): Bo co iest pięknieyższego gdy żoná poczciwa/ Cnotliwemu mężowi ząwždy wierna bywa. A mąż też zalię łtrzeże łwoiey powinności *RejWiz* 42v.

Szeregi: »poczciwość i powinność« (1): Przyjaciele [...] bacząc co zá nieflawá domowi ich/ s ták nikiemnego liná/ vrość miála: poczęli go námawiać: poczęli prosić/ áby w tey mierze miał baczenie ná poczciwość/ y powinność łwoię/ á vźalił łie łzedziwości oycowikiej *GórnDworz* O7.

»urząd i powinność« (1): (*marg*) Vrząd y powinność mężá. (-) Iest tedy ten vrząd Mężá/ áby Zonę dobrze y vcźciwie chował. *KuczKat* 260.

Wyrażenia przyimkowe: »wedle powinności« (2):

~ *W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym* (2): Yeftesmi na tim abismi yey M. wedlie oyczowskiew powynnosczy kv dobremv radzyly. *LibLeg* 11/41. *Cf Wyrażenie*.

Wyrażenie: »wedle powinności małżeńskiej« (1): Pewna też iest rzecz/ że te łprawy y vcźynności ktore bywáią czynione w prawdziwey wierze od rodzicow/ wedle powinności małżeńłkiew ku ich dźiatkam/ [...] łą przed Bogiem łwięte y prawdziwie vcźynki dobre *WujJudConf* 212. ~

»z powinności« (1):

~ *W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym* (1): CHętlwie to z łynowłkiew/ łpráwię powinności/ Chcąc áby były iáwne/ me włze vcźynności. *PaxLiz* D4v. ~

c. *O obowiazkach natury grzecznościowej, towarzyskiej i uczuciowej; też życzliwość, przyjaźń* (14) : Ták iż y oni z ktoremim ia wielkiew powinności wtowárzyłtwie vżywał zálęknáwłły łie przyłżley przygody moiey y nieprzyaciól moich/ vzzawłły mię práwie łie łtráłłyli á odtępuiać dáleko odchodzili mię łámego *RejPs* 44v; *HistAlHUnğ* A2v; A práwie teraz byłá rzecz o powinności/ Iáko łie kto záchowác ma w práwey miłości. *RejWiz* 43v; [Iákim vmýłem ty mnie dobrze czyniłz/ tákim łie powinności odemnie náđżieway *SenekaGórn* 36 (*Linde*)].

powinność przeciwko komu (3): Hospitalia iusta, Powinności przeciwko gościóm. *Mącz* 179b, 418c; *GrabowSet* A2v.

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym (2): Ci ktorzi go z łtrony powinności przyaciólkiew náwiedzáli/ [...] pytáli/ ktoremuby z onych dwu co go bili/ więtfzą w tern winę dawał? *ModrzBaz* 70v. *Cf Wyrażenie*.

W połączeniu szeregowym (1): miłłość wierna/ powinność życzliwa/ łpráwiedliwość/ bogoboyność/ pomierność tho były włzytki vbioru ich [*przodkow naszych*]/ włzytki klenoty ich. *RejZwierc* 69v.

Zwroty: »powinności dosyć uczynić« (1): *LibLeg* 7/31v *cf Wyrażenie*.

»[komu] powinność oddawać; oddanie powinności [komu]« (1;1): Krótkiego vżycz czáfu mátcie do oddánia Powinności łynowi/ y z nim pożegnánia: Abych/ chćiwé żáłości łerce/ náłyciła/ A oftátnie członeczki iego obłápiła. *GórnTroas* 52; Mąż niechay żenie powinność oddáie [*debitum reddat*]; tákże też y żoná mężowi. *WujNT* 1.*Cor* 7/3.

»powinność swą [komu] okazać; powinność się okazała« = *officium exstitit* *Mącz* (1;1): *Mącz* 418c; s káżdym łie obchodził wiernie/ powinność łwą káżdemu okazał/ thák iáko ná cźiy łtan y ná záchowánie náleży. *RejZwierc* 101.

»[komu] powinność uczynić« (1): ale [królowa] dała znac krolowi [...] żeby iey togmysli niebyło aby albo przy kolebce albo przed kolebką iachac nie miał, atey iey powinności nie vczynił. Wczym iey Krol vfolgował ydokosioła gdy zsiadła [...] z woza ią zsadził *ActReg* 82.

Wyrażenie: »bracka powinność« (1): Thedy yednak połem swem przyaczielſkiemv zachowanyv y braczskyey povynnoſczy dofycz vczynycz ych miłolcz chcieli *LibLeg* 7/31v.

Szeregi: »dobra chęć i powinność« (1): A przeto nikim gárdzić niemamy: káždego dobrą chęcią y powinnościami [*benevolentia et officiis*] ząwždy nálezmi vřánowác *ModrzBaz* 69.

»zachowanie i powinność« (2): *LibLeg* 7/31; Siquando aliquod officium extitit amici, in periculis, aut adeundis, aut, etc. Yefli fie kiedy yákie záchowanie y powinność okazała przeciw przyiacielowi/ albo yefli kiedy kto powinnowáctwo fwe przyiacielowi řwemu okazał. *Mqcz* 418c.

»powinność i zyczliwość« (1): nieco RYMOVV DVCHOVVNYCH nápiłác/ rzecz mi fię zdála táka/ ktoraby powinności y zyczliwości moiey przeciwko Ie⁸⁰ Miło: Pánu Stároście/ znak iáki táki máiąc/ do nabożeńftwá infzym powodem była. *GrabowSet* A2v.

d. *O obowiazkach natury religijnej; religio Modrz (454) : RejPs 220v; RejKup g6; Powinność káždego człowyeká ktory prawdziwie chce być náfládowncą Páńſkim. LubPs D2 marg, D2v marg [2 r.]; A máley potrzebuie od nas powinności [Bóg]/ Iedno zupełney wiáry/ vprzemyey řtałości. A iżbychmy w řwych człeſiech thu żyli poczćiwie/ Wiernie/ cále/ cnotliwie *RejWiz* 122, A8 [2 r.], [1], 38,76v, 86 (9); A tak w ich [*nieprzyjaciól Joba*] rořpráwách nie mářz nic czegoby fię przyiác nie godziło/ iákoby to z fámeſo Duchá řwiętego być miáło/ ábowiem ieft řczyra prawdá/ á práwie grunt powinności nářzey: Bo rořpráwuią o opátrnořci Bořey/ o řpráwiedliwořci iego *BibRadz* I 274; *RejAp* AA6, 35v, 46v, 50, 116; á naywięcey ná nas o tę powinność przez Proroki woła/ ábychmy bronili/ wřpomagáli vpádřych á potrzebnych ludzi/ á řpráwiedliwie řádzili řirothkę *RejPos* 130v; řwiętych náuk á prawdziwych řłow Páńřkich Wtora częřć. Ktora iuř w řobie zámyka powinność káždego Krzeřćiańřkiego człowieká *RejPos* [155]; OD początku řwiátá ták tho ząwždy było/ [...] iż prawdá ząwždy kole w oczy káždego. [...] A zwálczzá tákiego/ ktory ná máley pieczy ma powinność řwoię *RejPos* 250v; A iefliżeř zły á gwałtownik powinności řwoiey/ tedyř dan ieft ná pomřtę iáko bicř ludowi Bořemu *RejPos* 253, 18v, 23, 29v, 33, 42 (42); *KuczKat* 335; Ale gdy człowiek pomierny/ [...] pobořnie czałow řwych vřywa/ řwych powinności nacř go Pan Bog powołác raczył ni w czym nie omieřzka/ [...] to ieft on piękny řzczep w rořkořnym wiridarzu wřádzony *RejZwierc* 105v, 4v, 38v, 170, 171v, 173 [3 r.], 174, 179v, 206v; *RejPosWstaw* [21²]; *SkarJedn* A6v; *KochPs* 115; y káždy da zá fię liczbę Bogu/ z głupiey řwey zápálczywořci y niecierpliwey powinności *CzechEp* 26, 118; *NiemObr* 71; *WerKaz* 285 marg; *ArtKanc* F19v; *PaprUp* D3; Dyabelřki to/ powiáda/ vřząd/ zřym poduřzczániem nam dokuczáć: á nářzá powinność/ ná te dopuřzczánia/ nie zezwáłác. *LatHar* 251, +2, +2v marg; *Kořakřzczęřl* Cv marg; *WujNT* 719, *Tit* 2 arg; *PowodPr* 80; *SkarKaz* 311a.*

powinność czego (11): Ale iż on ták vřtáwicřnie mieć chce/ áby fie thák człowiek ząwždy przypátrowáł dziwnym řpráwám á pořtánowieniu iego/ y káždey powinności řtanu káždego *RejPos* 330, 209v; *RejPosWstaw* [21²], [41²]; áczřkolwiek to prawdá ieft/ że zá znáioμοřciá BOřą y Chriřtuřową/ idřie teř y znáioμοřć powinności żywotá odrodzonego Chriřtiańřkiego w wierzących.

CzechRozm 247v; Ale iż y między takimi też náyduie się podczas wiele występku: bo nie wżycy [!] iednako powinności wezwania swoiego wvazią *CzechEp* 4; *PowodPr* 80. Cf »z powinności«.

powinność komu (2): iż nigdy nie wstaniemy w żadnych burzkach swiatá tego/ [...] áni nigdy w wtałociach swych nie zmienimy wiary áni powinności swych temu Pánu swemu. *RejAp* 73; poprzyięgawią wiare/ posłuzenstwo/ wtałość tey bestiey márney/ iuz tam odstapiwszy [!] wiary y powinności y pánom przyrodzonym swym y rodzicom swoim/ á wnadz y Bogu swemu. *RejAp* 115v.

powinność ku komu (3): *RejPos* 209; *WujNT* 164; Zoštály nam iefzcze drugie przykazania Pánkie [...] opowinnościách [!] ku bliźnim našym. *PowodPr* 58.

powinność przeciw(ko) komu (5): *RejPos* 302v; IEfliby cie thez Pan Bog iáką powagą/ álbo wspaniłowcią iáką/ [...] ozdobić raczył/ wżywayze tego rostopnie/ iákobys powinności swey poczciwey/ tak przeciw Bogu iako y przeciw bliźniemu/ ni w czym nie obruzył. *RejZwierc* 147; *WujJudConf* 106; *RejPosWstaw* [41²]; *ModrzBaz* 63v.

powinność nad czym (1): O wżechmogący Pánie iakaż to iest powinność twoia/ nád tym wiernym fercem człowieka nędznego. *RejPos* [236].

powinność czyja [= przez kogo ustanowiona] (3): A gdyż takie nowe miłofierdzie iest podano [...] temu nędzemu człowiekowi/ nielza iedno że też nowa powinność á nowa służbá vroć mu mufliała ku Pánu iego/ á rozna od oney powinności Moizelzowej/ ktora żadney łáfki/ áni żadnego miłofierdzia/ w łobie nie miała *RejPos* 178v, [226]v. Cf »wedle powinności«.

W połączeniach szeregowych (12): *RejWiz* 49v; A thu pilnie wvazay ftan/ powinność/ á fumnienie swoie *RejPos* 76, 160v, 164v, 178v, 229, 351v; *RejZwierc* A3v, 41v, 42v, 132; Co Bog/ co zakon każe/ co cnotá/ powinność/ Wiedząc przedsię [ludzie] swowolnie wdaią się ná złość. *KolakSzczęśl* A4.

W przeciwstawieniu: »powinność ... złość« (2): Więcey ma pátrzyć christiánin ná swą powinność, niżeli ná cudzą złość. *CzechEp* 88 marg; *ArtKanc* M3.

W porównaniu (2): Ano cnothá/ áno ftráľzna przyięgá/ áno bolące fumnienie/ áno poczciwa powinność iako młotem poczciwego człowieka tłucze á do tego podąga/ áby nie drzemał/ áby nie vległ *RejZwierc* 41v, 179.

W charakterystycznych połączeniach: *powinność bojaźni, cnoty, człowieczeństwa, miłości, pobożności, przykazania, stanu, strachu, wezwania, żywota* (2); *powinność Bogu, Panu, panom, rodzicom; powinność ku bliźniemu* (2), *ku Bogu, ku Panu; powinność przeciw(ko) bliźniemu* (3), *przeciw Bogu* (3); *powinność człowieka* (2), *Pana, panow chrześcijańskich, sług; powinność Mojżeszowa, Pańska* (2); *powinność cnotliwa* (7), *doczesna, mała, nędzna, niecierpliwa, niedaremna, nowa, poczciwa* (10), *rycerska, słuszna, stateczna, szlachecka, szlachetna* (2), *święta, uczciwa, ustawiona od Pana, wielka ((na)więtsza)* (5), *wierna, zaślubiona; grunt powinności, gwałtownik, prawa, stateczność, wywiadowanie, znajomość;(jako (to)) powinność niesie* (5), *w sobie nieść ma, wiedzie; to jest powinność [czyja] ([czyja] powinność)* (3); *powinności naśladować, (na)uczyć się* (4), *nie obruszyć, nie omieszkać* (2), *poprawować, (nie) potrzebować* (3), *przypomnienie, używać* (4), *nie zmieniać, nie znać; powinności poświadszać, przypatrować się* (4), *sromotę (a. ubliżenie) (u)czynić* (2); *powinność ganić, gwałcić* (2), *mieć na (małej) pieczy* (5), *nieść* (2), *odmienić, opowiedać, plugawić, płacić, postanowić, przeglądać, przepatrować, przypominać, rozeznac* (2), *rozradzać, umieć, uważać* (2), *uważyć, wyłożyć, wypowiedzieć, wziąć k*

sobie, zakazować; bez powinności mieszkający, żyć; do powinności prowadzić, uciec się, wrocić się; nie dać się unosić od powinności, nie odnosić się; dać liczbę z powinności; z powinności unieść się, upaść, wypuścić; przywodzić ku powinności; przeciw(ko) powinności grzeszyć (2); brzemię wkładać na powinność; wzmyślić się na powinność; o powinność wołać; patrzeć w powinność; rozlitować się nad powinnością; dowiedować się o powinności, pytać się, starać się, wiedzieć (3); przy powinności wytrwać, zostawiać [kogo]; w powinności czuć się, nie dać się unosić, obchodzić się, rozmyślić się, sprawować się (2), stać, stanowić [kogo, co] (3), utwierdzenie, wierny, wzbudzić się, zostawić; wedle (wedla, według) powinności chodzić (chodzący) (3), czynić, dany, karać, korzyć się, miłować, obchodzić się, obrzezany, oddawać, posługować, postawić się, sprawować [co] (2), sprawować się (4), stanowić, używać, ważyć [kogo], wykonywać, (za)chow(yw)ać [co] (7), zachow(yw)ać się (13), żyć; z powinności chować, czynić (2), naśladować, okazować [co], szukać, usprawiedliwić się, używać, winszować, wyznać Pana; z powinności musi się, powinien (winny) (2), przystoi; z powinnością pełnić [co].

Fraza: »powinności należy« (1): Máią [...] o to sie ofobliwie ftárác/ áby tego pilno sie vczyli co powinności Chrześciánfkiey należy *KuczKat* 300.

Zwroty: »baczyć (a. nie baczyć, a. nie mieć baczenia), patrzeć, niebaczenie, niebaczny na powinność (swą a. swoją); nie baczyć powinności swojej; patrzeć powinności« (3:1:1:1;1): á tobie Pan z lálki fwey dáremne dáć raczył/ bacż że ná powinność fwą/ z iáką to wdzięcznością przyymować przyfluffa. *Leop* *A3v; *LeszczRzecz* A4; *RejPos* 164v, 181, 252; *RejZwierc* 132, 188v; *CzechEp* 88 marg.

»[komu] dzierżec (a. zdzierżec) powinność sw(oj)ą« [szyk zmienny] (7): Bo on [Bóg] zawždy pomni ná przyięte przymierze z człowiekiem/ á vpomina go też lálkáwie/ áby mu też dzierżał fwą powinność *RejPs* 151; *RejWiz* 116v; *RejZwierc* 190 [3 r.], 261, Bbb.

»powinność nieść (a. nosić) (na sobie)« [szyk zmienny] (2): á vdáli fie w żywoty fwowolne/ niechcąc nościć ná sobie tey powinności od Páná fwego vftáwioney *RejPos* 43v; *KoлакCath* B4.

»odstąpić (a. odstępować) od powinności, powinności (sw(oj)ej); wystąpić z powinności swojej« [szyk zmienny] (4:3;2): *RejWiz* 121; *RejAp* 115v; á płáč s Piotrem á z Márią Mágdáleną/ żeś wyftąpił s powinności fwoiey/ á obráziłes ták dobrotliwego Páná fwoiego *RejPos* 113, 113, 118v, 302v, 350v; A nád to bys fie z Dánielém Prorokiém nie zgodził/ áni z onymi trzemá młodzieńcami: ktorzy woleli gardło ná mięsne iátki/ że ták rzekę/ wydác/ niż od powinności fwey ná krok ieden odstąpić. *CzechRozm* 253; Bogaczem tu zowie [...] tego [...]: ktoryby rychley odstąpił wiary y powinności fwey ku Bogu/ niżliby miał pieniądze vtrácić. *WujNT* 164.

»odwieść (a. odwodzić), odciągać od powinności; z powinności uwieść« [szyk zmienny] (2:1;1): *RejWiz* 86; *RejPos* 217v, 318; A tákże káždy poćiwy człowiek ma fie pilnie o to ftárác/ [...] iákoby fie żadnemu fthráchowi áni żadnemu fzczeńciú od poćiwey powinności fwey nigdy odwodzić nie dáł *RejZwierc* 135v.

»[komu] okaz(ow)ać (a. pokazować, a. ukazować) powinność (swoją (a. swą)); okazała się powinność; okazanie powinności« [szyk zmienny] (6;1;1): Zá náfzeyci pámięci ty kftały nie były/ Iáko dzifia ná fwiecie to ludzycie fprawuią/ Iż wlánie fwą powinność Bogu okázuią. *RejWiz* 52; *RejPos* 222v, 227, 252, 333v, 349; *RejZwierc* 206v; *RejPosWstaw* [143⁴]v.

»na swą (a. swoją) powinność nie pamiętać; nie pomnieć« [szyk zmienny] (1:1): gdyż niewiedzą fiami/ Co dzyłaia/ iedno tak by pczoly lataia/ Na żadną fwą powinność nic nie pamietaia. *RejWiz* 178v; *SkarŻyw* 269.

»strzec (a. przestrzegać), (być) pilen, pilnować powinności sw(oj)ej« [szyk zmienny] (6:3:1): *RejAp* 138, 200v; *RejPos* 181v, 251v [2 r.], 330, 346v; *RejZwierc* 176; *NiemObr* 71; O wiekuifty Boże [...] / Raczylz ty nas vtwardzić [...]: Byfmy w tey prawdzie świętey ftatecznie wytrwali/ á fwoich powinności pilnie przeftzegali. *ArtKanc* L2v.

»(u)czynić dosyc powinności (sw(oj)ej)« [szyk zmienny] (32): *RejPs* 89v; *RejKup* S; A wżakoż iedno ci bywali w obronie Pánfkiey y w opyece iego/ ktorzy czynili powinności fwey dofyć. *RejAp* 119, 119, 198v, 199; (*marg*) Káždy ieft pogánin poki fie nie okrczi. (-) A tak poki kto dofyć tey powinności fwey nie vczyni/ pothy ieft pogánin á niedowiárek *RejPos* 152v, A4, A5, 7, 39, 43v (22); *RejZwierc* 32, 46; *RejPosWstaw* [41³]; Aby m ia vczyniwfzy powinności fwoiey/ wedle mey możności/ dofyć/ praw był Pánu fwemu *CzechRozm* A4v.

»upominać, przestrzegać [kogo], upomienion z powinności; w powinności upomnieć, napominać się; do powinności napominać« [szyk zmienny] (5:1:1;1:1:1): *RejAp* 119v; Wołay á nie przeftaway/ [...] á vpominay lud moy s powinności fwoich. *RejPos* 160, 15v, 172v, 180, 260; *RejZwierc* A3; *RejPosWstaw* [41⁴]; Dla tegoć tež bowiem pífmá Apoftolskie pozoftawione fą/ ábyfmy imi záwífze/ w powinności náfzey/ y wzbudzáli/ y napomináli fie *NiemObr* 80; *ReszList* 167.

»wiedzieć powinność swoją« (1): A czáfem fie tež vdałz do Prorokow/ do Apoftołow/ do Ewányeliftow/ ábyś theż wiedział powinność fwoię/ á nie dał fie vnošić w powinności fwoiej od plotek rozlicznie wymyflonych fwiáthá tego *RejZwierc* 173.

»wykroczyć (a. wykraczać) z powinności (sw(oj)ej)« (12): A kiedy kto wykroczy s fwoiey powinności/ Iuż tám fą nieprzebráne dobroci hoynošci/ Kiedy fie kto s pokorą vciecze do niego [*Boga*] *RejWiz* 52; *RejAp* 152v; *RejPos* 120, 167, 180, 223, 229, 306v; ALe ižeš cíálo mdle/ á wytrwáć w thym nie moželz ábyś nie zgrzelzył á nie wykroczył s powinności fwoiey/ małz tež iuż náukę/ [..] iáko małz vbłagáć gniew Páńfki *RejZwierc* 196, 256v; *WerGošć* 208, 209.

»wypełnić, czynić powinność(-i)« = *munera obire Modrz* [szyk zmienny] (4:2): *RejKup* k8v; Też [*ten psalm*] ma w fobyce proroctwo/ [...] iáko miála być ná fwiecie fzyroko rozflawyoná Ewányelia/ y dobrodzyeyftwá Pána Kriftufowe/ ktore vczynić raczył/ iż wypełnił wfzytki zakonne powinności/ ná ktorechmy my obowiazáni byli. *LubPs* L; *RejPos* 43, 228; *ModrzBaz* 131; Ciebie prošimy Pánie pokármy przyiáwlfzy/ (-) Day že ich vzywamy bez grzechu, [...] w vcźciwošci/ czyniáć fwe powinności *ArtKanc* T12.

»zachow(yw)ać (a. chować) powinność (a. kształt, a. stałość, a. stateczność powinności); zachow(yw)ać się w powinności(ach); zachowała się powinność« [szyk zmienny] (52;19;1): Błogofławieńftwo tych ktorzy fie w powinności fwey Pánu Twemu záchowywáia. *LubPs* N3v *marg*, N6; *RejWiz* 124v, 142, 157v, 186; *RejAp* AA7v, BBv, 66v, 187; A kthokolwiek wiernie przy nim fthoi/ á ftale mu chowa powinność fwoię iáko Pánu fwemu/ thu iuż ná káždego takiego patrzy fwięte oko iego *RejPos* 78v; Wfzytká wládzá á powinność y opieká mufiála by fie przywálfzczyć iemu [*Bogu*]. A tuby fie záchowála ná wżem tá powinność iemu *RejPos* 229; Abychmy fie tež tym cielzáć/

á zachowywáiąc ftałość wiary fwoiey á powinności fwoiey Pánu fwoiemu/ thego fie theż o łobie nádzyewáli/ co fie nád inemi okázowało y dzyało/ s świętego miłofierdzya iego. *RejPos* 296v, 24, 44 [2 r.], 46v, 51, 58v (56); co więc czyni [*Pan Bóg*]/ chcąc ich [*ludzi świętych*] ćierpliwości doświadczyć/ á iżby náukę z nich inży bráli/ iákoby sie w Chrześcijánfkiey powinności mieli zachowác. *KuczbKat* 425; *RejZwierc* 120v, 136v, 190, 270; *RejPosWstaw* [41²].

»zaniedba(wa)ć, zaniechać powinność sw(oj)ej; nie dbać na powinność swoją; powinność zaniedbana« = *officium neglectum* *Modrz* [*szyk zmienny*] (2:1;2;1): *RejAp* 148v; Tu iuż obácź co ieft lepfzego/ ielli tu vżyć do czáfu tych nędznych rofkofzy fwiátá tego/ á zániedbawfzy powinności fwey/ [...] odtápić Páná fwoiego *RejPos* 7; gdy też vporny bliźni twoy [...]/ leży vpornie w oney krnábrności fwoiey/ á niedba áni ná powinność fwoię/ áni ná fprawiedliwość fwoię/ á thy go iefzcze vpominałz iáko bráciłzká á powinnego fwoiego *RejPos* 120, 181v; *RejPosWstaw* [41²]; *ModrzBaz* 128.

»zapomnieć (a. zapominać) powinności (sw(oj)ej)« (8): (*marg*) Co za fprawa przy pofelftwie Apoftołow (-) A gdy iem każe pozdrawiac/ tem chce aby i inżych powinności nie zapominali pokiby ich pofelftwu niełzkodżyły *MurzNT* 43v; Pátrzayże tu záflepiania/ w ofobie tego nędznego krolá/ tákiego człowieká kaźdego ktho iuż zápomni powinności fwoiey/ dawfzy fie pod moc grzechowi fwoiemu. *RejPos* 322v, 24, 39, 54, 205v; *RejZwierc* 177; [*człowiek*] Vdáiąc fię ná rozliczne złości/ zápomniawfzy fwoiey powinności/ fzuca łobie z kąd inąd nadźieie/ á prawie fię z Páná fwego śmieie. *ArtKanc* P3.

»w powinności zatrzymawać« (2): *WujJudConf* 106; Dobre do czytánia święte pímo/ bo dużę leczy y w fwey powinności ku zbáwieniu ná drodze zátrzymawa *GostGospSieb* +2.

»powinności złamać« (1): Ale on czárt chytry wąż nie zámiełzkał tego/ Zaźrzác mu [*człowiekowi*] oney łálki/ przywiódł gi do tego/ Ze ony powinności fwoie wfzytki złamał *RejWiz* 36v.

Wyrażenia: »krześcijańska (a. chrystyjańska) powinność« [*szyk* 43:33] (76): Iuż fie też będye pilnie przypátrował káźdey krześciánfkiey powinności fwoiey/ co łobie á co káźdemu ftanowi fłuźnie powinowát ma być. *RejWiz* A3v; *LeszczRzecz* A4; *RejAp* 138; A ci zálie ktorzy żywą poboźnie/ cnotliwie/ [...] vżywáiąc Krześciánfkiey powinności fwoiej/ nielza iedno iż fie muśi nád nimi wypełnić oná obietnicá Pańfka *RejPos* 72v; pilno ná pieczy miey/ Krześciánfką powinność fwoię/ ábyś niczego inego/ áni chwalił/ áni miłował/ áni żadney nádzyeie o zbáwieniu fwym nie pokládał/ iedno w tym Pánu fwoim. *RejPos* 233, A4, 61 v, 62, [105], 118v (41); *KuczbKat* 300, 425; *RejZwierc* 32, 179; *RejPosWstaw* [41²]; *CzechRozm* 225v; Możemy fię ludźiom tego swiátá zachowác/ ále w rzeczach tylko tych ktore fą dobre/ ktoreby powinności náłzey Chriřtyánfkiey nie plugáwiły *NiemObr* 11, 78; *ReszList* 167; *WerGośc* 208, 209; powinność Chreřcianska ma bydz waznieysza nizli ta Polityka. *ActReg* 140; *LatHar* +2 *marg*, 34, 231, 663; podeprzy fkázoną náturę náłzę/ z taką dořkonáłością iákíey nas powinność náłzá krześciianfka vczy *SiebRozmyśl* E3v. *Cf Wyrażenia przyimkowe*.

»powinnością obowiązany; obowiązana powinność« (1;1): Ty dwa wroblá wlálnie nam figuruią dwa zakony náłze/ ftáry y nowy/ ktorým obiema ieftechmy powinnością obowiązani *RejPos* 47, 316.

»oddanie powinności« (1): Iáko ci ludzie fklonni y gotowi byli ná wfzytkie pořlugi y rofkazánie Cefárskie: ále o pořludze y oddánium powinności Bogu máło ábo nic nie myřlili. *WujNT* 170.

»powinności odprawienie (a. odprawowanie)« [szyk 2:1] (3): z mego [duchownego rozmyślenia] drogą y gościniec podaćie się do odprawienia przyłtoynego rozliczney Chrześcijańskiey powinności *LatHar* 663, +2v, +3v.

»pobożna powinność« (2): á vniół sie szpetnie [krol Salomon] s pobożney powinności swoiey *RejZwierc* 46v; *ModrzBaz* 63v.

»powinność zakonna, nowego zakonu« [szyk 6:2] (7:1): *LubPs* L; A gdy wnieśli rodzicy dziedzko Iezufá/ áby zań dożyć czynili powinności zakonney/ tedy on Symeon wziął go ná ręce swoie/ y wnet poczał błogofławić Bogá *RejPos* 55v; Bo pátrzy/ iellicz Bog iest duch/ iuzci máło pátrzy ná íprawy rąk twoich/ ábo ciáła twoiego/ iedno pátrzy powinności nowego zakonu íwego *RejPos* 181, 56, 229 [2 r.], 230v. Cf »według powinności zakonnej«.

Szeregi: »(ani, i) (Pan) Bog (a. Pan) ani (i, a) powinność« (7): *RejWiz* 121; s ktorých rofkofzy rozbuiáli sie byli ták bárzo kupcy miáftá tego nędznego [*Babilonu*]/ że iuz nic o Bogu áni o powinnościach íwych nie wiedzieli. *RejAp* 148, 138, 148v; Zápomni y [...] cnoty swoiey: ktorą y pogáni/ nie znáiąc iefzcze áni Bogá áni powinności íwych/ záwždy sobie przed oczy swoie przekládáli. *RejPos* 247; *RejPosWstaw* [41²]. Cf »wedle Boga a wedle powinności«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»cnota, (a, i, abo) powinność« [szyk 9:1] (10): Pámiętażże też/ iż káždy poštěpek Krześciańskiey cnoty ábo powinności twoiey/ ma tobie być łowithą á hoyną miarą odmierzony *RejPos* 173, 54, 209v, 221v, 229; *RejZwierc* 106v; y íkázili się wżycy ludzie á nikt iuz Bogá się nie bał/ áni pomniał ná cnotę y powinność swoię *SkarŻyw* 269; *NiemObr* 78. Cf »wedle cnoty a powinności«, »z cnot a z powinności«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»powinność i doskonałość« (1): [serce moje] niechay będzie w opoce wykowane/ z ítrony mego przez łáfkę twoię w Chrześcijańskiey powinności y doskonałości wtwierdzenia *LatHar* 231.

»miłość i (a) powinność« (4): który [pokój społeczny] wždy iest wielki początek á wielkie okazanie tey ípołączney miłości/ á tey powinności Krześciańskiey *RejPos* 333v. Cf »z miłości i (z) powinności«.

»pomiaru i powinność« (1): Vczże sie ná wżem nadobney pomiary y powinności swoiey/ ták w życiu swoim iáko y w inych poštěpkoch twoich. *RejZwierc* 35v.

»powinności a powołanie« (1): końcá takim frogim dekretem nie máłz/ ktore Pan wydać raczył ná takie ktorzy sie w tych powinnościach swoich á w tym powołaniu swoim nie będą zachowywać wedle woley [...] iego *RejPos* 175.

»powinność i przysięga« (1): á vczynisz przedfie dożyć fláchetney powinności swoiey y przyiędze swoiey. *RejZwierc* 46. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»powinność a (i) rozkazanie (a. przykazanie)« (3): Słuchayże záfię/ [...] w iákiey rofkofzy będzieysz gdy tę powinność á to rofkazanie będzieysz chował Pánu íwemu. *RejPos* 222v; *WerGość* 209. Cf »z powinności a z rozkazania«.

»powinność a (ani) służba« (2): żadna infza powinność nie iest milfza/ áni żadna fluzbá wdzyęcznieyfza Pánu Bogu náłzemu/ [...] iedno tá ktorą on tu nam poruczać á rofkázować raczy *RejPos* 229, 178v.

»(i) ślub(y) i (a, abo) powinność(-i)« [szyk 6:1] (7): vcźmy lie temu/ iáko then flub/ á tę powinność/ záchowywác mamy Pánu Bogu fwemu. *RejPos* [154], 252v, 348v; *RejZwierc* 190 [2 r.], 261 [2 r.].

»uczciwość i powinność« (1): Nie wfpominam też y infzych złych fpraw y zwyczajów/ w ktorých niebácźni ná vcźcwość y powinność Krześcíanfką/ [*Polacy*] befpiecznie miełzkáią *LeszczRzecz* A4.

»umowy a powinności« (1): Więc lámi ná wźzem zgwałćili wolá á rołkazanie Pánfkye/ á nie czynili dofyć vmowam á powinnościam swoim *RejPos* 251v.

»urząd i (a) powinność« = *officium Vulg* [szyk 3:2] (5): *RejAp* 170v; *RejPos* 330; Nieśmiertelni Duchowie w fwey nieśmiertelności/ A źiemfcy miełzkáńcowie w swoiey docześności. Vrząd fwoy y powinność niolá s przyrodzenia/ Nie vftępując z krełow Bołkiego przeyrzenia. *KołakCath* B4; *KołakSzczęśl* A4v. Cf »według powinności i urzędu«.

»powinność a ustawa« (1): A Iźbychmy zrozumiełi fkąd tá powinność á tá vftává zakonna powftála byłá/ iż ty dziatki pirworodne były ofiárowáne á oddawáne Pánu Bogu *RejPos* 56.

»(ani) wiara a (i, ani) powinność« [szyk 17:2] (19): A ktory mu [*Bogu*] fwá wiarę á powinność zdzyerży/ Tego zálie przypuźcza do oney oyczyzny *RejWiz* 116v; *RejAp* 66v, 73, 115v; *RejPos* [137], 177v, 221v, 241, 267 (12); Bo obyczáie náłze skáźone/ wiará y powinność zániedbána [*fides et officium neglectum*]/ żywot nieumieiący fię káiác/ wielką á bárzo potężną mocą iest nieprzyacielfką przeciwko nam. *ModrzBaz* 128; *WujNT* 164. Cf »wedle powinności a wedle wiary«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»(lub) powinność, (a, i, lub) wola« [szyk 5:2] (7): A ták ty káźdy Krześcíanfki człowicze/ ktorykolwiek dofyć czyniłz powinności tey á tey fwięty [!] woley iego/ ciełz fle tym záváždy *RejPos* 43v, 118v. Cf »wedle powinnośd a (wedle) wolej«, »lub z powinności, lub z dobrej wolej«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»zakon a powinność« (1): A ná drugim mieyfcu nam powieda przez Proroki: iż wam dan zakon łáfkáwy [...]/ á ták nie mnimaymyłz/ áby nas Pan z zakonow fwych á spowinności náłzych wypuścíc miał *RejPos* 181v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Wyrażenia przyimkowe: »wedle (a. wedla, a. według, a. podług) powinności« (47): *LubPs* D2; Obácźże fię tu tedy káźdy/ gdy fię tkniełz w fumnienie swoie/ iefliże fię thák nie záchowywałz wedle powinności fwoiey/ á nie ftoiłz mocno przy tym Pánu swoim *RejPos* 74v; Bo ktoby tego Páná/ [...] wedle thákiey powinności miłowác mogł/ iuźćiby nielza/ iedno iżby ni w czym nie śmiał ani zgwałćić/ ani przełtápic nigdy woley á náuki iego. *RejPos* 230v, 13v, 61, 117, 172, 198 (16); y iáko w káźdym wieku swoim [*człowiek*] fwoy łtan ma záchowác/ y iáko fię w fwey powinności á w fwym poćciwym żywocie wedle fwey powinności obchodzić ma/ áby záváždy był w obronie/ w opiece/ á pod krolełtwem Pánfkim. *RejZwierc* 206v, 62, 106, 116, 134v; *CzechRozm* 209v; Tám wolen będąc od wźelkich trudności/ Hárfa/ y rymem będę cię wyznawał: Abych ták tobie wedle powinności Dług obiecány dzień po dzień oddawał. *KochPs* 88; Przyznayćie chwałę krolowi/ Iáka ma być imięniowi/ Wedla powinności/ dáná Wielkiego/ możného páná. *KochPs* 145, 47; *ArtKanc* LI9.

~ *wedle powinności czyjej* [= przez kogo ustanowionej] (1): A tubyś sie mógł obaczyć nędzniku/ ielłize nie chodziłz wedle powinności Páńfkiey/ iż cye łzpetną miotłą á márnym biczem piśmo święte przeżywa/ vczynioną od Páná ludowi iego. *RejPos* 253.

W połączeniach szeregowych (2): ábychmy tobie nędznicy przodkiem záchowáli powinności swoie/ iáko wiernemu Pánu śwemu/ á pothym káždemu łtanowi/ wedle powinności iego/ á wedle woley á rofkazánia świętego thwego *RejPos* [254]; *RejZwierc* 119.

Wyrażenia: »wedle powinnośd krześcijańskiej« [szyk 5:5] (10): Iużes sie też náłłuchał o przyłzłych á dziwnych pociechach swoich/ ielłize będyezł chował then nędzny żywot swoy themu Pánu śwemu wedle záłlubionych powinności Krześciańfkich swoich. *RejPos* 0005, 194 [3 r.], 237, 349v; *RejZwierc* 14, 96, 96v, 119.

»według powinności zakonnej« (1): Pátrzażyze dáley/ iż thu łtoi w historiiey/ iż było tho dzyecię obrzezano według powinności zakonnej dnia ómego. *RejPos* 297.

Szeregi: »wedle Boga a wedle powinności« (1): Coby y dziś wedle Bogá á wedle powinności tak być miało. *RejPos* 23v.

»wedle cnoty a powinności« (1): Tu iuż też muśimy sie vczyć/ iáko tymi dáry Bożemi [...] rołtropnie łzáfowác mamy/ iákobychmy ich y ná zbytki nie łzáfowáli/ y wedle cznoty á powinności łwey w nich sie záchowáli *RejZwierc* 94.

»według powinności i urzędu« (1): Dawid y vrzędnicy iego woyská/ odłaczyli na pośluge łyny Aláff/ [...] kthorzyby prorocłwá opiewáli przy Lutniach [...]/ według powinności y vrzędu łwego pośluguiąc [*dedicato sibi officio servientes*]. *Leop* 1.Par 25/1.

»wedle powinności a wedle wiary« (1): Iákoż sie tu nie małz włęknác niewierniku/ ielłize cie przelłtrzeże á włłráłzy tym łumnienie twoie/ iż nie wedle powinności łwey/ á nie wedle wiary łwey/ záchowywałz to nędzne człowieczeńłstwo swoie *RejPos* [292]v.

»wedle powinności a (i wedle) woley (Pańskiey)« [szyk 2:1] (3): Náuká krześciańfkemu człowiekowi [...]/ á iáko sie ma záchowywác w swoiey zwirzchności/ wedle powinności łwey/ á woley Páńfkiey. *RejPos* 311 *marg*, 329v, 330. ~

»z powinności« (19): *RejKup* d2; Czo w łobie ten to Płalm zámyka. I. Iż s powinności łwey nie sie włłtidác nie mamy iáwnie wyznáwác włty y łercem hojne dobrodzyeyłtwá Páńfkie. *LubPs* X6v *marg*, X6v, Z5; *GórnDworz* Bb2v; ábyś tego duchownego lekárłtwá w takich przygodách z powinności łzukał y vżywał. *LatHar* 126, 131.

~ *z powinności czego* (4): Co sie rozumie dobro/ á to iż człek niełpowinności łłráchu ále łpowinności miłłci páńfkiey/ [...] ma co ielłt dobrego łłpráwnie náłłádowác. *RejPs* 180; *RejZwierc* 54v [2 r.].

Wyrażenie: »z powinności krześcijańskiej« [szyk 3:1] (4): *RejPos* 250; Vwázáżyze czo cie tu potyka w łzedziwości twey á w łtátecznych czeliech twoich/ ktoreś iuż ná włzem zdobić a chędożyć powinien s Krześcijáńfkiey powinności twoiey. *RejZwierc* 142; *WujJud* A7v; *KamNap* G2v.

Szeregi: »z cnot a z powinności« (1): boś nam dał zakon nowy/ á w łercu náłzym nápiłány/ ábychmy gi tobie s cnot łwoich á s powinności łwoich włłtáwicznie chowáli/ iáko Pánu śwemu. *RejPos* 252v.

»lub z powinności, lub z dobrej wolej« (1): Bo tu Apóstoł świadczy/ iż wżytko co czynił lub z powinności/ lub z dobrej wolej [...]; to czynił dla otrzymania zapłaty niebieskiej *WujNT* 600.

»z miłości i (z) powinności« (3): *WujJud* A7v; Iakoż ia teraz z miłości Chrześciańkiej y z powinności fwey/ iestem to gotow tobie vczynić (brácie miły) to iest/ wyfluchac grzechow twjch *KarnNap* C4v, G2v.

»z powinności a z rozkazania« (1): Abowiem to oni czynią s powinności swoiey á z rozkazania Pánkiego. *RejAp* 56. ~

»nad powinność« (1):

~ *Wyrażenie*: »nad powinność krześcijańską« (1): Nád to wynofzą fwoie śluby niepotrzebne y Reguły/ mimo słowo Boże zmyśłone/ nád powinność powżeczną Krześciańką *WujJudConf* 145. ~

W przen (13) : Pátrzayże ielcże/ co ten twoy dobrotliwy Pan [...] vczynić raczył/ [...] chcąc tobie okazac drogę powinności twoiey *RejPos* 57; ktoregoż kolwiek czáfu obaczy iel/ á przyştanie do they fwięthey winnice iego/ á puści s iebie látorošli cnotliwey powinności fwoiey ku czći Bogu Oycu iego *RejPos* 60; á ná wierze á na ftháłości twej/ iáko ná gáłáfcie s tey winney máćice wyrośley/ máią iel okazowác thákye kwiatki powinności twoiey. *RejPos* 172, 61, 160v, 215, 241, 252v (11); á trudno iel im [syrenom ziemskim] obronić/ ielli nie będzie kto miał pilnej ftraży około iebie/ áby nie wypadł s tego okrętu powinności fwoiey *RejZwierc* 47v, 79v.

Przen (3) : bo iż oná [*dusza nasza*] w ciele iáko w ciemniczy fiedzác/ iest práwym więźniem/ á czuie być tę fwoię powinność/ áby cziáło fprawowála/ y rządziłá *GórnDworz* L12; á słóncze theż od wżzech sławę o fwey fwiátłóści ma/ y Pánu Bogu przyflugę czyni iż fwey powinności nie omieszka ná co iest fprawione *RejZwierc* 95.

Wyrażenie przyimkowe: »wedle powinności« (1): iż thá fwiátłóść ma być poştáwioná wzgorę/ [...] iżby káżdemu podawála promienie fwoie/ wedle przyrodzenia y powinności fwoiey. *RejPos* 337.

2. *To, co się komuś należy; debitio Mącz; debitum Vulg* [w tym: *czyja* (8) – *pron poss* (4), *G sb i pron* (4)] (14) : *Mącz* 78d; Zgódcz iel pirwey z bliźnim twoim/ gdyż maż náukę iáko maż ná nim dochodzić powinności fwey/ niżli go pirwey wzgardzić v iebie maż. *RejPos* 181; Bo iedno do gránice tá sławna obroná/ Nieprzyiaciel/ niż doydzie/ trzy kroć będzie domá. A iellize iel zá nim w pogoniá rużymy/ To iuż też fwą powinność o tym dobrze wiemy. Pięć grzywien wziąć ná drzewo/ á ielcże fwar będzie A nieprzyiaciel íobie ípokoieim vfiędzie. *RejZwierc* 251; aby [*król*] kazdemu bel iednakiem prawa iednako trzymał [...]: Duchowni y fwiecki Senator/ Vrzednik/ y Słachcic/ takze ítanu kazdego człowiek namnieifzi/ abi powinnofc fwoie wcale miał. *PaprUp* D4.

powinność czego [= za co] (1): Ták też ten vcćiwy á vczony człowyek Trepka ná to wflýtko wyodł fyny Páná Poznánłkyego nyebofłczyká [...]. Zá co zna Bog powinność yemu dobrodzyeyftw á oddánaya myála by zacna vrosć/ ták yáko też infly zwykli byli czynić náuczycyelom fwym *GliczKsiqz* L6v.

W porównaniu (1): Támże iel opowieda/ iż gdy v was znaydcé takie fercá y thákie myfli wálze/ iuż mie nie proście/ ále mi iel vpominayde iáko długu włáfnego káżdey powinności fwoiey. *RejPos* 181.

Zwroty: »powinnościam dosyć czynić« (2): Iż wiele dóbr Kościelnych od Kościołów y Kłaźtorów niefluźnie ieft álienowanych/ ták/ iż powinnościam onych kościołów nie może sie przyłtoynie dofyć czynić. *SarnStat* 182 [*idem*] 210.

»powinności oddawać« (1): Otwórz oczy duchowne/ o ślepoto polka/ ná łprawy pobożną przodków twoich/ ktorzy máło orząc/ y zgromadzaiąc/ [...] Bogu y kościoł^{om} á vbogim powinności łwe cáłe oddawali. *PowodPr* 25.

»zachować powinność« (1): záchoway káždemu práwo á powinność iego/ á nie zołthaway ni w czym winien nikomu *RejPos* 317v.

Szereg: »prawo a powinność« (1): *RejPos* 317v cf »zachować powinność«.

Wyrażenia przyimkowe: »według (a. podług, a. wedle) powinności« (3): gdyśmy śłali ku WM, prosząc o przyczynę WM ku KJM, aby raczył KJM nam łaskę też okazać, jako okazywać był zwykl przodkom naszym posłom ziemskim [...] w opatrowaniu na strawę wedle powinności *DiarDop* 118; *WujJudConf* 18.

~ *W przeciwstawieniu:* »podług łaski ... podług powinności« (1): Lecz robiącemu/ zapłátá nie bywa poczytána podług łáfki/ ále podług powinności [*non ... secundum gratiam sed secundum debitum*]. *WujNT Rom* 4/4. ~

»z powinności« (1):

~ *W przeciwstawieniu:* »z powinności ... z łaski i szczodrośliwości« (1): Bo táki człowiek przywłázcza łobie vłpráwiedliwienie iákoby z powinności/ á nie iákoby z łáfki y łzczodrośliwości. *WujNT* 536. ~

3. *Rzeczy potrzebne* (1) : A ony drugie pięć [*panien*]/ [...] ktore przyłzły s plugáłtwy łwoiemi/ á nie miály około łiebie żadnych powinności łwoich/ iż ieft zámknioná fortká przed nimi. *RejPos* 241.

4. *Konieczność, nieuchronność* [*czego*] (2) : Gdy iuż poćiwy człowiek rozwázy powinność łmierci/ iáko iey ma czekáć/ y iákiego żywothá [...] wzywáć ma. *RejZwierc* b2v, 171.

5. *Bliskie związki między ludźmi, zwłaszcza pokrewieństwo i powinowactwo* (11) : Nyedáli łye złemu wkorzenić/ nyemáyąc wględu áni ná powinnołć/ áni ná zacnołć. *KromRozm I Nv*; To [*złoto*] zákupiło práwá y włzytki bliłkości/ Iuż więc tám nikt nie baczy ná łwe powinności. Nablíłzły tám trzos z workiem á rodzona ciotká/ Oná łkrzynká co v niey wiłi twárda kłotká. *RejWiz* 58v, 51.

powinność miedzy kim (1): Bo łmácznáć też bywa káżdá krewnołć ábo powinność miedzy ludźmi *RejZwierc* 147.

[*powinność po kim:* Y vczynione łá ná to práwá [...]/ áby żaden nie śmiał tych krełow przelłępowáć/ ták w krewnołci/ to ieft z liniey oycowłkiey/ iáko też z powinności po żonách y mężách. *SkarKaz* 49a (*Linde*).]

W połączeniu z przymiotnikiem odrzeczownikowym oznaczającym rodzaj związku (2): Bo to być niemoże/ áby ten w powinności bráterłkiey [*fraterna necessitate*] niemiał chćieć zołtáć z tym/ z ktorym łię do iednego oycá [*tj. Boga*] przyznawa. *ModrzBaz* 69; Bo iełli powinność kmotrowłká wáżyli łobie łtarzy, dáleko więcéy przyrodzone łtopnie krewnołci. *SarnStat* 1265.

Zwrot: »powinność [z kim] mieć« (1): Ze w łsprawie Pana Gniezninskie⁸⁰ tak częłto WKM molełstuię wyciska to namnie y powinnołć ktorá z nim mám y łaská WKM ktorá znam *ActReg* 115.

Wyrażenia: »powinność bliska« (1): które [prawa] zabraniają niektórych stopniow w małżeństwie/ aby niebyły małżeństwá krewnością albo powinnością bliską plugawione. *WujJudConf* 211v.

»powinność krwi rodzonej, pokrewna« (1:1): A chocia wierzę że takowych będzie niemáło/ którzy [...] [bratu W.M.] tegoż wżytkiego co ia życzyć/ y zá Ie⁸⁰ Miło: Pána Bogá prośić będą: zá przednieyfzą iednák w tym rzędzie W.M. poczytájąc/ iáko tę/ która y powinnością krwi rodzonej zięta/ y chęcią á miłością bráterfką znáczną zniewolona ieltes *GrabowSet* A2v; Profzę tedy, ábys W.M. iáko z łáfkí y z baczenia wielkiego íwego, ták y z téy powinności pokrewnéy náłzény młodzieńcá tego ízláchetného przyiác wdzięcznie raczył. *GosłCast* 7.

Szereg: »([tak]) krewność a(l)bo (i, [jako też]) powinność« (3): abi yey M. [...] o rodzyczoch y o bracie íwim mylim, pewne dífanie miała, yz ych M^{cz} wthich y w kazdich ynich trvdnościach, myloscią radą, y opatrzonym yakie na ych M^{cz} nalezecz będzie, wedle krewnoóczy y powynnoóczy opvíczycz nieraczá *LibLeg* 10/114v; *RejZwierc* 147; *WujJudConf* 211v; [*SkarKaz* 49a (*Linde*)].

Synonimy: **1.** *obligacyja, obowiazanie, obowiazek, obwiazanie, posluga; a. prawo, sluzba, urzqd, wladza, zawolanie; β. cięzar, obrok, praca, robota; b. życzliwość; c. chęć, przyjaźń, zachowanie, życzliwość, d. cnota, powołanie, przykazanie, rozkazanie, ślub, ustawa, zakon; 2. obowiazek; 3. potrzeba, rzecz; 4. mus; 5. bliskość, krew, krewność, przyjacielstwo, przyjaźń, rodzina, towarzystwo.*

Cf **NIEPOWINNOŚĆ**